

บทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด
ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์

นางสาวอังฉรา จันทร์ดี



การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
แขนงวิชาสหกรณ์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2556

**The Role of Mueang Khonkaen Agriculture Cooperative in the Development of
Members' Quality of Life**

Miss Achara Jandee



An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Business Administration in Cooperatives

School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2013

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ บทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด
ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์
ชื่อและนามสกุล นางสาวอัจฉรา จันทร์ดี
แขนงวิชา สหกรณ์
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์อัจฉรา ชีวะตระกูลกิจ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2557

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประชานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์อัจฉรา ชีวะตระกูลกิจ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สงเสริม หอมกลิ่น)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา จิตตลดากร)
ประชานกรรมการประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

ชื่อการศึกษา ค้นคว้าอิสระ บทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์

ผู้ศึกษา นางสาวอัจฉรา จันทร์ดี **รหัสนักศึกษา** 2559001637 **ปริญญา** บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สหกรณ์)
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์อัจฉรา ชีวะตระกูลกิจ **ปีการศึกษา** 2556

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด 2) การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด 3) ระดับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ 4) ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด จำนวน 6,620 คน ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 378 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 51 - 60 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 - 7,000 บาท ระยะเวลาการเป็นสมาชิก 10 - 15 ปี 2) การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจกับสหกรณ์ สมาชิกมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจกับสหกรณ์ทั้งในธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจเงินฝากออมทรัพย์ ธุรกิจจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเกษตรมาจำหน่าย ธุรกิจรวบรวมผลผลิตทางการเกษตร และสมาชิกทั้งหมดเข้าร่วมกิจกรรมส่วนร่วมกับสหกรณ์ เป็นบางครั้ง 3) ระดับของบทบาทสหกรณ์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก โดยมีกิจกรรมโครงการช่วยเหลือด้านหนี้สินมีบทบาทมากที่สุด สำหรับระดับของบทบาทสหกรณ์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินการแบบประชาธิปไตยมีบทบาทมากที่สุด 4) ปัญหาและอุปสรรคของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น คือ สหกรณ์มีสวัสดิการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตน้อย สำหรับข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ เพิ่มวงเงินกู้ให้สูงขึ้นและลดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมลง จัดสวัสดิการให้สมาชิกมากยิ่งขึ้น และควรมีเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตรเพื่อให้ความรู้แก่สมาชิก

คำสำคัญ บทบาทของสหกรณ์การเกษตร การพัฒนาคุณภาพชีวิต สหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด
จังหวัดขอนแก่น

Independent Study title: The Role of Mueang Khonkaen Agriculture Cooperative in the Development of Members' Quality of Life

Author: Miss Achara Jandee; **ID:** 2559001634;

Degree: Master of Business Administration (Cooperatives);

Independent Study advisor: Achara Cheewatragoongit, Associate Professor;

Academic year: 2013

Abstract

The objectives of this research were to study: 1) the demographics of members of Mueang Khonkaen Agricultural Cooperative Limited; 2) members' participation in the business of the cooperative; 3) the role of the cooperative in developing members' quality of life; and 4) problems and recommendations for improving the cooperative's role in developing the quality of life of its members.

The study population consisted of the 6,620 members of Mueang Khonkaen Agricultural Cooperative Limited, out of which a sample population of 378 was determined using the Taro Yamane method and selected through accidental sampling. Data were collected using a questionnaire and analyzed using percentage, mean, standard deviation, t-test, f-test and content analysis.

The results showed that 1) The majority of cooperative members were male, age 51-60, and educated to primary school level. Their mean income range was 5,001-7,000 a month and most had been members of the cooperative for 10-15 years. 2) Most of the members participated in the cooperative's business by taking out loans, depositing money in savings accounts, procuring agricultural equipment and materials for re-sale, and pooling agricultural produce for sale. All of the members stated that they participated in the cooperative's activities sometimes. 3) In economic terms, the members perceived that the cooperative played a large role in developing their quality of life, especially through giving assistance with debts. In social terms, the members perceived that the cooperative played a medium role in developing their quality of life, especially through its democracy promotion activities. 4) The main problem identified was that the cooperative had few benefit programs for developing members' quality of life. Recommendations for improving its role were to have the cooperative approve larger loans, reduce its lending rates, provide more benefits for members, and provide agriculture experts to give consultation services to members.

Keywords: Role of agricultural cooperative, Development of quality of life, Mueang Khonkaen Agricultural Cooperative Limited, Khon Kaen Province

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง บทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ สำเร็จเรียบร้อยได้เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์อัจฉรา ชีวะตระกูลกิจ รองศาสตราจารย์ส่งเสริม หอมกลิ่น รวมทั้งคณาจารย์แขนงวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ ที่ได้กรุณาแนะนำให้กำลังใจในการศึกษาตลอดหลักสูตร อีกทั้งยังได้ติดตาม กำกับดูแล และกระตุ้นเตือนในการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อย และยังได้ช่วยตรวจทานผลการศึกษาค้นคว้าด้วย ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่งและจะจดจำความปรารถนาดีของท่านไว้ตลอดไป

ขอขอบคุณนายสุรชัย อิงสติชนวันต์ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ 1 สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น นายไสว เบ้าจรรยา ประธานกรรมการ นางสาวพนิชา จงกลณี ผู้จัดการ และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ที่ให้ข้อมูลและช่วยดำเนินการนัดกลุ่มสมาชิกในการตอบแบบสอบถาม และส่งแบบสอบถามคืนให้กับผู้ศึกษา

ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (แขนงวิชาสหกรณ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจให้ผู้ศึกษา และผู้ศึกษาขอกราบขอบคุณครอบครัวที่สนับสนุนทุนการศึกษาให้ความช่วยเหลือเป็นกำลังใจให้ผู้ศึกษาในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง บทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ ในครั้งนี้จนสำเร็จ

คุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอมอบให้แก่ผู้สนใจการศึกษาทั้งหมด และขอมอบให้แก่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

อัจฉรา จันทร์ดี

เมษายน 2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	3
กรอบแนวคิดการศึกษา	4
ขอบเขตของการศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์และความสำคัญของสหกรณ์การเกษตร	9
บริบทเกี่ยวกับสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด	17
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและคุณภาพชีวิต	19
บทบาทของสหกรณ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	39
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล	42
การวิเคราะห์ข้อมูล	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
1. สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น	44
2. การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์การเกษตร เมืองขอนแก่น จำกัด	47
3. ระดับของบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต สมาชิกสหกรณ์	52
4. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์	54
5. เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตสมาชิกสหกรณ์	57
บทที่ 5 สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	64
สรุปการศึกษา	64
อภิปรายผล	67
ข้อเสนอแนะ	72
บรรณานุกรม	74
ภาคผนวก	78
ประวัติผู้ศึกษา	86

สารบัญญัตินี้

	หน้า
ตารางที่ 2.1 จำนวนประเภท จำนวนสหกรณ์ และจำนวนสมาชิก	10
ตารางที่ 2.2 แสดงผลการดำเนินงานของสหกรณ์ประจำปีบัญชี 2554 - 2556	18
ตารางที่ 4.1 จำนวน และค่าธรรมเนียม สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด จำกัดตามเพศ.....	43
ตารางที่ 4.2 จำนวน และค่าธรรมเนียม สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด จำกัดตามอายุ จำกัดตามอายุ.....	45
ตารางที่ 4.3 จำนวน และค่าธรรมเนียม สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด จำกัดตามวุฒิการศึกษา.....	46
ตารางที่ 4.4 จำนวน และค่าธรรมเนียม สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด จำกัดตามรายได้.....	46
ตารางที่ 4.5 จำนวน และค่าธรรมเนียม สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด จำกัดตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก.....	47
ตารางที่ 4.6 จำนวน และค่าธรรมเนียม การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์ การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ของสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง จำกัดตามการร่วมทำ ธุรกิจสินเชื่อ.....	48
ตารางที่ 4.7 จำนวน และค่าธรรมเนียม การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์ การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ของสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง จำกัดตามการร่วมทำ ธุรกิจเงินรับฝากกับสหกรณ์.....	48
ตารางที่ 4.8 จำนวน และค่าธรรมเนียม การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์ การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ของสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง จำกัดตามการร่วมทำ ซื้อวัสดุอุปกรณ์การเกษตรกับสหกรณ์	49
ตารางที่ 4.9 จำนวน และค่าธรรมเนียม การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์ การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ของสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง จำกัดตามการเข้าร่วม โครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินของสหกรณ์	50
ตารางที่ 4.10 จำนวน และค่าธรรมเนียม ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำกัดตามการร่วมทำธุรกิจขายผลผลิตให้กับสหกรณ์.....	50

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.11 จำนวน และคำร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการร่วมทำกิจกรรมกับสหกรณ์.....	50
ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับของบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตด้านเศรษฐกิจตามกิจกรรม.....	52
ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับของบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตด้านสังคมตามกิจกรรม.....	53
ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปัญหาและอุปสรรคของบทบาทสหกรณ์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์.....	54
ตารางที่ 4.15 จำนวน และคำร้อยละ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมือง ขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์.....	56
ตารางที่ 4.16 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการ พัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ จำแนกตามเพศ.....	57
ตารางที่ 4.17 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการ พัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ จำแนกตามอายุ.....	58
ตารางที่ 4.18 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการ พัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	58
ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการ พัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ จำแนกตามรายได้.....	59
ตารางที่ 4.20 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการ พัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ จำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก.....	60
ตารางที่ 4.21 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการ พัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ จำแนกตาม การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจสินเชื่อ.....	60
ตารางที่ 4.22 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการ พัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจ เงินรับฝาก.....	61

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.23 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ : จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจซื้อวัสดุอุปกรณ์การเกษตรกับสหกรณ์.....	62
ตารางที่ 4.24 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ จำแนกตามการมีส่วนร่วมโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สิน.....	62
ตารางที่ 4.25 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ จำแนกตามการร่วมทำธุรกิจขายผลผลิตทางการเกษตร.....	63



สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา.....	4
ภาพที่ 2.1 โครงสร้างของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด.....	19



บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนในชนบทเกิดความยากจนขึ้นแค้น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเพาะปลูกที่ได้รับผลผลิตต่ำ การมีรายได้ต่ำ และการว่างงานในชนบท ประกอบกับการขาดสถาบันและแหล่งเงินทุนที่ดีและมีประสิทธิภาพ ทำให้เกษตรกรผู้ยากไร้ต้องสูญเสียที่ดินทำกินที่เคยเป็นของตนเอง และกลายเป็นผู้เช่าในที่สุด

ภายใต้สภาพจำกัดทางด้านทรัพยากรของประเทศ เป้าหมายและแนวทางของการพัฒนาจึงจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาทบทวนและปรับปรุงให้ถูกต้อง ตรงต่อสภาพปัญหาที่แท้จริง การพัฒนาชนบทที่มุ่งหวังจะขจัดความยากแค้นและล่าช้าในทางเศรษฐกิจของชาวชนบท ซึ่งเป็นปัญหาที่สัมพันธ์โดยตรงกับความเสื่อมโทรมในคุณภาพชีวิตนั้น ควรจะเริ่มต้นด้วยการยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ขึ้นต่ำที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต กล่าวคือ มีอาชีพและมีรายได้ มีความรู้และทักษะในการดำรงชีพ มีที่อยู่อาศัยและสุขภาพอนามัยที่แข็งแรง ตลอดจนความมั่นคงที่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

แนวความคิดในการพัฒนาชนบทของประเทศไทยจึงมีหลายวิธี ได้แก่ การพัฒนาชนบททางด้านการเกษตร การพัฒนาชนบทยากจน การพัฒนาชนบทด้วยการพัฒนาชุมชน การพัฒนาชนบทแบบบูรณาการ และการพัฒนาชนบทด้วยสังขพัฒนา ซึ่งได้นำมาใช้พัฒนาชนบทในประเทศไทยในระยะเวลาที่แตกต่างกัน โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การระดมกิจกรรมทุกสาขาที่เกี่ยวข้องมาปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิต การทำงานให้มากขึ้นหรือการสร้างงานในชนบทเพื่อให้ประชาชนในชนบทมีรายได้มากขึ้น รวมทั้งยกระดับมาตรฐานการครองชีพให้อยู่ในระดับต่ำของมนุษย์ในเรื่องของปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิต กิจกรรมของการพัฒนาชนบทจะส่งผลให้เศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศดีขึ้นด้วย (จริยา วิรัชกุล และ อำพน ห่อนาค, 2553 : 185 – 186)

สหกรณ์การเกษตรไม่ว่าจะจัดตั้งโดยรัฐบาล หรือเกิดจากการนำของผู้นำสหกรณ์หรือการรวมตัวอย่างเป็นอิสระของสมาชิกที่จะแก้ไขปัญหามาของตนเอง โดยทั่วไปแล้ววัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของสหกรณ์ ต่างก็มุ่งที่จะยกระดับเศรษฐกิจและสังคมให้กับสมาชิก โดยสหกรณ์นั้นอาจทำหน้าที่ทางธุรกิจอย่างหนึ่งหรือมากกว่าก็ได้ และถ้ามองความสัมพันธ์ระหว่างสหกรณ์

กับสมาชิกแล้ว ถือว่าสมาชิกมีอิสระในการตัดสินใจประกอบกิจการของตนเอง แต่สหกรณ์ซึ่งเป็นองค์กรที่สมาชิกตั้งขึ้นนั้นจะต้องดำเนินงานโดยคณะกรรมการดำเนินการ ผู้จัดการและพนักงานของสหกรณ์ ตามนโยบายและวัตถุประสงค์ที่สมาชิกตั้งไว้เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมเสียก่อน ซึ่งจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจนั้น ในสังคมต่าง ๆ จุดมุ่งหมายนี้จะแตกต่างกันออกไป แต่โดยทั่วไปแล้วจะถือว่ารายได้เป็นเป้าหมายขั้นต้นที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมาย

ในการที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายของสหกรณ์การเกษตรได้นั้น โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจในขั้นต้นจะต้องพิจารณาถึงการเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร นั่นก็คือการลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มและการสร้างเสถียรภาพราคาผลผลิต การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการลดค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคอย่างเหมาะสมที่เกษตรกรจะกระทำในสิ่งเหล่านี้ได้นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ไปสูเป้าหมาย ซึ่งก็คือ การมีตลาดปัจจัยการผลิตและสินค้าอุปโภคอย่างเหมาะสม การมีตลาดผลผลิตที่เหมาะสม การมีสินเชื่อการผลิตในปริมาณและอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม และการส่งเสริมการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหน้าที่เหล่านี้ได้บรรจุในสหกรณ์การเกษตร เพียงแต่ว่าสหกรณ์จะกระทำหน้าที่เหล่านี้ทั้งหมดหรือเพียงบางด้านเท่านั้น เพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น

วิธีการที่นักวิชาการนำมาใช้แก้ไข เพื่อให้ประชาชนในชนบทมีความอยู่ดี กินดี มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้มีการปรับปรุงความเป็นอยู่ในด้านอื่น ๆ ให้ดีขึ้นตามมา แนวทางประการหนึ่งที่ได้นำมาใช้คือ วิธีการของสหกรณ์ โดยแนวทางการพัฒนาด้วยวิธีการสหกรณ์จะสอนให้คนรู้จักช่วยตนเอง รู้จักวิธีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างมีระบบ มีองค์กรของตัวเอง ซึ่งดำเนินการระบบประชาธิปไตย วิธีการสหกรณ์ที่ได้นำมาใช้ครั้งแรกได้แก่สหกรณ์หาทุนและได้มีการพัฒนาตามลำดับจนกลายเป็นสหกรณ์การเกษตรในที่สุด

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักในการพัฒนาประเทศที่พึงปรารถนาในระยะยาวไว้ว่า เพื่อให้ประชาชนในชนบทที่ด้อยโอกาสในทางเศรษฐกิจและสังคมได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น พร้อมทั้งปรับตัวให้เข้ากับเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม โดยมีแนวทางในการพัฒนาที่สำคัญประการหนึ่ง คือการสนับสนุนบทบาทขององค์กรของประชาชนในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาของตนเองและชุมชนเพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น (สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 – 2554)

แต่สภาพของคุณภาพชีวิตคนในปัจจุบัน คนไทยมักจะยึดถือปัจจัยทางวัตถุมากขึ้น และเห็นว่าคุณภาพชีวิตของตัวเองด้อยลงทั้ง ๆ ที่พอใจมากขึ้นกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น รายได้เป็นต้น โดยผลการสำรวจระบุว่า ความพึงพอใจต่อรายได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 68 เป็น 68.29 ขณะที่ความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตโดยรวมลดลงจากร้อยละ 78.1 เป็น 74.7 ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัย

ด้านเศรษฐกิจไม่ได้มีความสำคัญสูงสุดต่อคุณภาพชีวิต แต่ปัจจัยอื่น ๆ เช่น การใช้เวลากับครอบครัว มีความสำคัญต่อการสร้างสมดุลในการใช้ชีวิต และหากมีการรณรงค์ให้คนไทยเข้าใจ และนำหลักความพอเพียงมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันแล้ว ก็จะเกิดความสมดุลในชีวิต และพอใจในคุณภาพชีวิตมากขึ้น (วิเชียร พงษ์ธร และ วิริยา วรกิตติคุณ มูลนิธิเพื่อคนไทย, 2555)

สหกรณ์การเกษตร นับว่าจะมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชนบทมากยิ่งขึ้น เนื่องจากดำเนินกิจกรรมของสหกรณ์การเกษตรต่อมวลสมาชิกจะทำให้ครอบครัวของเกษตรกรในชนบทมีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และการให้การศึกษายอบรมต่าง ๆ แก่สมาชิกสหกรณ์ ทำให้สมาชิกมีความรู้ในเรื่องของวิธีการผลิต การตลาด การร่วมมือกันเกิดความกระตือรือร้นในการที่จะประกอบอาชีพ เนื่องจากมองเห็นโอกาสจากการเข้าร่วมทำกิจกรรมโดยการเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร นอกจากนี้ยังพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยการสนับสนุนจากรัฐบาล ซึ่งในที่สุดวิธีการของสหกรณ์การเกษตรก็จะสามารถแก้ไขปัญหาพื้นฐานในชนบทได้เป็นอย่างดี

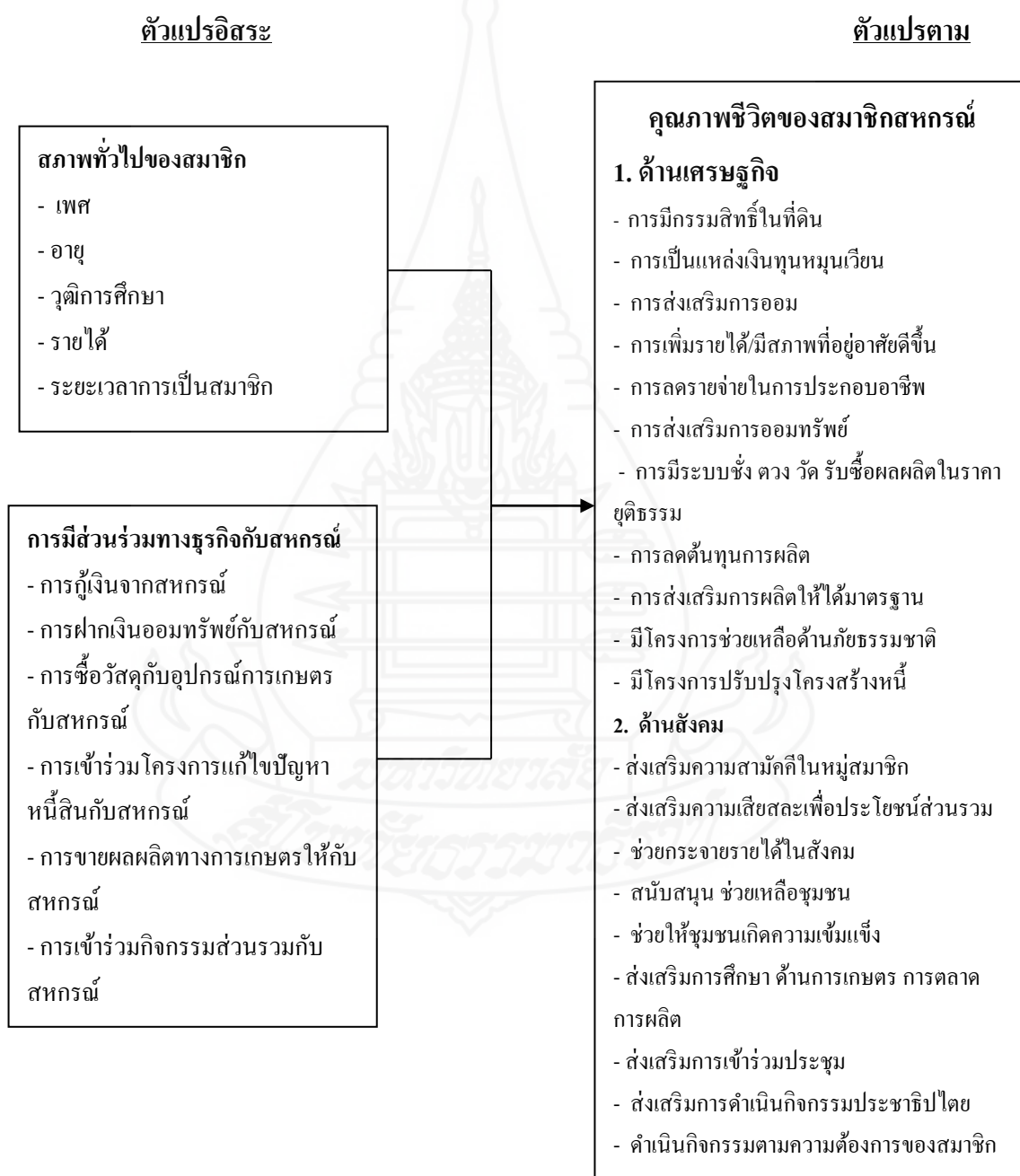
จากที่มาและความสำคัญของปัญหา ทำให้ผู้ศึกษาเกิดความสนใจในการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ ตามบทบาทของสหกรณ์ ซึ่งยังไม่ได้มีการศึกษาอย่างจริงจังและเป็นระบบ ทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่า บทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ ในปัจจุบัน สามารถที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ได้ อย่างเป็นรูปธรรมจริงหรือไม่อย่างไร ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “บทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์” เพื่อเป็นตัวชี้วัดในการบริหารงานของสหกรณ์ และเป็นแนวทางในการพัฒนาสหกรณ์ให้ดำเนินกิจกรรมตามบทบาทของสหกรณ์อย่างแท้จริงต่อไป

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด
- 2.2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด
- 2.3 เพื่อศึกษาบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์

3. กรอบแนวคิดการศึกษา

การศึกษาเรื่อง บทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ โดยการศึกษาบทบาทวาระกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำมาสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ดังนี้



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

4. ขอบเขตของการศึกษา

4.1 ด้านพื้นที่ ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

4.2 ด้านประชากร ประชากรในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ณ สิ้นปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2556 จำนวน 6,620 ราย และทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยขนาดตัวอย่างที่ใช้เป็นตัวแทนของสหกรณ์ เป็นการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากร และกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.05 โดยใช้สูตรของ Taro Yamane จะได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 378 ตัวอย่าง

4.3 ด้านเนื้อหา

4.3.1 *ตัวแปรอิสระ* ได้แก่ ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกสหกรณ์ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา รายได้ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจกับสหกรณ์

4.3.2 *ตัวแปรตาม* ได้แก่

(1) ศึกษาคุณภาพชีวิตในด้านเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ได้แก่ การรักษาและยึดเหนี่ยวกรรมสิทธิ์ในที่ดิน การเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ การช่วยให้มีรายได้ในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น และมีรายจ่ายในการประกอบอาชีพลดลง การส่งเสริมการออมทรัพย์ การมีระบบชั่ง ตวง วัด ที่โปร่งใสและรับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรม การช่วยลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร การส่งเสริมให้ผลิตสินค้าเกษตรได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด การจัดโครงการให้ความช่วยเหลือกรณีที่สมาชิกประสบภัยธรรมชาติ และการจัดโครงการให้ความช่วยเหลือด้านหนี้สินแก่สมาชิก

(2) ศึกษาคุณภาพชีวิตในด้านสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ได้แก่ การส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ส่งเสริมให้เกิดความเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม การช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ในสังคม การสนับสนุนช่วยเหลือชุมชน การช่วยให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง การให้การศึกษารื่องการเกษตร การผลิต การตลาด การส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในหลักการของสหกรณ์

4.4 ด้านเวลา

- 1) มีระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่ 1 มกราคม 2557 ถึง 30 เมษายน 2557
- 2) ข้อมูลของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ที่ใช้ในการศึกษา โดยเริ่มใช้ข้อมูลการดำเนินงานของสหกรณ์ตั้งแต่บัญชี 31 มีนาคม 2554 จนถึงบัญชี 31 มีนาคม 2556

5. นิชยามศัพท์เฉพาะ

5.1 บทบาท หมายถึง การดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในด้านเศรษฐกิจ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในด้านสังคม

5.2 สหกรณ์การเกษตร หมายถึง สหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด

5.3 สมาชิกสหกรณ์ หมายถึง สมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด

5.4 คุณภาพชีวิต หมายถึง คุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ ในด้านเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ ในด้านสังคม ดังต่อไปนี้

5.4.1 คุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ในด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การช่วยให้รักษาหรือยึดหน่วยกรรมสิทธิ์ที่ดินไว้ได้ การเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ การช่วยให้มีรายได้จากการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น การช่วยให้มีรายจ่ายในการประกอบอาชีพลดลง การส่งเสริมการออมทรัพย์ การรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรในราคาที่เป็นธรรม การมีระบบชั่ง ตวง วัดที่โปร่งใส ยุติธรรม การลดต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตร การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน การจัดโครงการให้ความช่วยเหลือเมื่อสมาชิกประสบภัยธรรมชาติ และการจัดโครงการให้ความช่วยเหลือด้านหนี้สินแก่สมาชิก

5.4.2 คุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ในด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในหมู่สมาชิก การส่งเสริมให้เกิดความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การช่วยกระจายรายได้ในสังคม การสนับสนุน ช่วยเหลือชุมชน การช่วยให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งพึ่งพาตนเอง การให้การศึกษาศึกษา ฝึกอบรม พัฒนาความรู้ที่จำเป็น การสนับสนุนให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการประชุม การส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมตามแบบประชาธิปไตย และการยึดหลักประชาธิปไตยในการดำเนินธุรกิจต่อสมาชิก

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 สหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด สามารถนำผลของการศึกษามาใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ที่ตรงกับความต้องการของสมาชิกสหกรณ์

6.2 สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น นำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบของการส่งเสริมสหกรณ์ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์นำไปใช้ในการพัฒนาสหกรณ์อื่นต่อไปได้



บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง บทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลก่อนที่จะทำการศึกษา โดยอาศัยข้อมูลพื้นฐานจากแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของงานที่ศึกษาค้นคว้านี้ เพื่อใช้ประกอบการทำงานและช่วยชี้แนะทิศทางในการทำการศึกษา โดยมีประเด็นสำคัญในการนำเสนอหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการสหกรณ์และความสำคัญของสหกรณ์การเกษตร
 - 1.1 ความหมายของสหกรณ์
 - 1.2 ความเป็นมาของสหกรณ์
 - 1.3 ประเภทของสหกรณ์
 - 1.4 ความสำคัญของสหกรณ์
 - 1.5 คุณค่า หลักการ อุดมการณ์ และวิธีการสหกรณ์
2. บริบทเกี่ยวกับสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด
 - 2.1 สถานภาพทั่วไปของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด
 - 2.2 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ประจำปีบัญชี 2554 – 2556
 - 2.3 โครงสร้างของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด
3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและคุณภาพชีวิต
 - 3.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท
 - 3.2 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต
 - 3.3 โครงสร้างของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด
4. บทบาทสหกรณ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง
 - 4.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสหกรณ์การเกษตรในการพัฒนาชนบท
 - 4.2 บทบาทสหกรณ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการสหกรณ์และความสำคัญของสหกรณ์การเกษตร

1.1 ความหมายของสหกรณ์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546: 1145) ได้ให้ความหมายว่า สหกรณ์หมายถึง คณะบุคคลซึ่งรวมกันดำเนินกิจการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนเป็นสหกรณ์ตามกฎหมาย

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2540: 8) ได้ให้ความหมายว่า สหกรณ์ เป็นสมาคมที่เป็นอิสระของบุคคลที่มารวมตัวกันด้วยความสมัครใจดำเนินกิจการที่เป็นเจ้าของร่วมกันและมีการควบคุมตามแนวทางประชาธิปไตย เพื่อสนองความต้องการและความมุ่งมั่นร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 (2542: 8) ได้ให้ความหมายว่า สหกรณ์เป็น คณะบุคคลซึ่งร่วมกันทำงาน กิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และสังคม โดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์

พสุ สัตถาภรณ์ (2553: 15-17) ได้ให้ความหมายว่า สหกรณ์เป็นองค์การทางเศรษฐกิจและสังคมหรือเป็นการประกอบการอย่างหนึ่งที่เกิดจากการร่วมมือกันโดยสมัครใจ โดยที่สมาชิก ผู้เป็นเจ้าของเป็นผู้ให้บริการ การดำเนินงาน ยึดหลักประชาธิปไตย มีจุดมุ่งหมายที่มิได้มีการแสวงหากำไร แต่เพื่อให้เกิดการอยู่ดีกินดี ในหมู่สมาชิก ผลประโยชน์ต่างๆ ที่ได้จะเฉลี่ยคืนกลับไปยังสมาชิก ตามส่วนที่ได้ใช้บริการในสหกรณ์

โอภาวดี เข้มทอง (2548: 20) สหกรณ์เป็นองค์กรอิสระของบุคคลที่มารวมตัวกันด้วยความสมัครใจที่จะทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยการประกอบวิสาหกิจที่ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน มีการควบคุมกันตามแนวทางประชาธิปไตย

ความหมายของสหกรณ์ จึงสรุปได้ว่า สหกรณ์เป็นองค์กรอิสระของคณะบุคคลซึ่งรวมตัวกันด้วยความสมัครใจ มีการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกัน บนแนวทางประชาธิปไตย และได้จดทะเบียนเป็นสหกรณ์ตามกฎหมาย

1.2 ความเป็นมาของสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2540: 18-21) อธิบายว่า สหกรณ์ในประเทศไทยเกิดขึ้นโดยมูลเหตุจากสมัยรัตนโกสินทร์ ประเทศไทยมีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศมากขึ้น ระบบเศรษฐกิจของชนบทก็ค่อยๆ เปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจแบบเพื่อเลี้ยงตนเองมาสู่ระบบเศรษฐกิจแบบเพื่อการค้า ความต้องการเงินทุนในการขยายการผลิตและการครองชีพจึงมีเพิ่มขึ้น ชาวนาที่

ไม่มีทุนรอนของตนเองก็หันไปกู้ยืมเงินจากบุคคลอื่น ทำให้เสียดอกเบี้ยในอัตราสูง ทำให้ทางราชการจัดตั้งสหกรณ์เพื่อจัดหาเงินทุนมาใช้ให้กู้และคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำ โดยมีการจัดตั้งสหกรณ์แห่งแรก คือ สหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จดทะเบียนเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2459 มีพระราชวรวงศ์เชอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ เป็นนายทะเบียนสหกรณ์พระองค์แรก

ปัจจุบัน ณ วันที่ 1 มกราคม 2556 มีสหกรณ์จำนวน 7,020 สหกรณ์ สมาชิกจำนวน 11,111,117 คน รายละเอียดดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 จำนวนประเภท จำนวนสหกรณ์ และจำนวนสมาชิก

ที่	ประเภทสหกรณ์	จำนวนสหกรณ์	จำนวนสมาชิก
1	สหกรณ์การเกษตร	3,720	6,338,691
2	สหกรณ์ประมง	78	15,279
3	สหกรณ์นิคม	91	187,132
4	สหกรณ์ออมทรัพย์	1,384	2,727,637
5	สหกรณ์ร้านค้า	178	746,110
6	สหกรณ์บริการ	1,077	448,630
7	สหกรณ์เครดิตยูเนียน	492	647,638

ที่มา : กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2556) “จำนวนสมาชิกสหกรณ์แยกตามประเภท ณ วันที่ 1 มกราคม 2556” ค้นเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2557 จาก <http://www.cpd.go.th>

1.3 ประเภทของสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (จาก <http://www.cpd.go.th> : 2556) อธิบายว่า กฎกระทรวง เกษตรสหกรณ์ พ.ศ.2548 ได้กำหนดประเภทของสหกรณ์ที่จะรับจดทะเบียน จำนวน 7 ประเภท ดังนี้

- 1) สหกรณ์การเกษตร
- 2) สหกรณ์ประมง
- 3) สหกรณ์นิคม
- 4) สหกรณ์ร้านค้า

- 5) สหกรณ์บริการ
- 6) สหกรณ์ออมทรัพย์
- 7) สหกรณ์เครดิตยูเนียน

1.3.1 สหกรณ์การเกษตร คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ผู้มีอาชีพทางการเกษตร รวมตัวกันจัดตั้งขึ้น และจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต่อนายทะเบียนสหกรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น

1.3.2 สหกรณ์ประมง คือ สหกรณ์ ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ชาวประมงเพื่อแก้ไขปัญหาล่าและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ซึ่งชาวประมงแต่ละคน ไม่สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ตามลำพังบุคคลเหล่านี้จึงรวมตัวกัน โดยยึดหลัก การช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.3.3 สหกรณ์นิคม คือ สหกรณ์ภาคการเกษตรในรูปแบบหนึ่งที่มีการดำเนินการจัดสรรที่ดินทำกินให้ราษฎร การจัดสร้างปัจจัยพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้ที่อยู่อาศัยควบคู่ไปกับการเกษตร การส่งเสริมอาชีพ รวมทั้งกิจกรรมให้บริการสาธารณูปโภคแก่สมาชิก

1.3.4 สหกรณ์ร้านค้า คือ สหกรณ์ที่ผู้บริโภครวมกันจัดตั้งขึ้น เพื่อจัดหาสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคและรวบรวมผลิตผล ผลิตภัณฑ์มาจำหน่ายแก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป มีสภาพเป็นนิติบุคคล ซึ่งสมาชิกผู้ถือหุ้นทุกคนเป็นเจ้าของ สมาชิกลงทุนร่วมกันในสหกรณ์ด้วยความสมัครใจ เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค และเพื่อผดุงฐานะทางเศรษฐกิจของตนและหมู่คณะ

1.3.5 สหกรณ์ออมทรัพย์ คือ สถาบันการเงินแห่งหนึ่งที่มีสมาชิกเป็นบุคคลที่มีอาชีพอย่างเดียวกันหรืออาศัยในที่ชุมชนเดียวกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์ และให้กู้ยืมเงินเมื่อเกิดความจำเป็น หรือเพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์นอกวง และได้รับการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

1.3.6 สหกรณ์บริการ คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 โดยมีประชาชนที่มีอาชีพอย่างเดียวกัน หรือหลากหลายอาชีพรวมกัน หรือที่ได้รับความเดือดร้อนในเรื่องเดียวกัน รวมตัวกัน โดยยึดหลักการประหยัด การช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ รวมทั้งการส่งเสริมอาชีพเพื่อให้เกิดความมั่นคง และรักษาอาชีพดั้งเดิมที่ดีไว้คงอยู่ต่อไป

1.3.7 สหกรณ์เครดิตยูเนียน คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ประชาชนทุกสาขาอาชีพ ซึ่งมีภูมิลำเนาหรือประกอบอาชีพหลักหรือมีวงสัมพันธ์อย่างหนึ่งอย่างใดอยู่ในเขตท้องที่ดำเนินงานของสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้น และบุคคลเหล่านั้น มีความปรารถนาจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.4 ความสำคัญของสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2542: 77-78) อธิบายว่า ความสำคัญของสหกรณ์ ดังนี้

1.4.1 ความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ

1) สหกรณ์สามารถรักษาเสถียรภาพและตรึงราคาสินค้าและบริการในระบบเศรษฐกิจ ในขณะที่เดิวก่อนก็ช่วยคุ้มครองผลประโยชน์ของเกษตรกรโดยยกระดับราคาสินค้า ผลผลิตการเกษตรให้สูงขึ้น ด้วยวิธีการดำเนินธุรกิจแบบรวมกันขายและสามารถให้บริการสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพและประกอบอาชีพโดยวิธีการรวมกันซื้อ

2) แก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมในการกระจายรายได้ โดยสามารถกระจายผลประโยชน์ไปสู่ประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปสามารถมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและควบคุมธุรกิจการค้าอุตสาหกรรมและบริการของตนเอง ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จึงตกเป็นของประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่อาจหาได้ จากการดำเนินธุรกิจของเอกชน จึงอาจกล่าวได้ว่าสหกรณ์เป็นโอกาสทางธุรกิจเป็นไปได้สำหรับประชาชนสามัญทั่วไป

1.4.2 ความสำคัญในการพัฒนาสังคม

1) ให้โอกาสในการศึกษาแก่ประชาชน ทั้งในด้านวิชาการต่างๆ นอกเหนือจากระบบโรงเรียน ตามหลักการสหกรณ์ ที่ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ รวมไปถึงจนถึงให้โอกาสในการเรียนรู้ถึงการร่วมกันดำเนินธุรกิจ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

2) สร้างผู้นำในระดับท้องถิ่น ฝึกหัดให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เข้าใจในวิธีการของระบบประชาธิปไตย รู้จักใช้สิทธิ รู้หน้าที่ เป็นแหล่งพัฒนาคนให้เข้าใจในประชาธิปไตย ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองระดับท้องถิ่นและการปกครองตนเองตามแนวทางของรัฐบาล (ได้แก่ การมีบทบาทในองค์การบริหารส่วนตำบล)

3) เสริมสร้างความเท่าเทียมกัน ด้วยหลักการบริหารที่สมาชิกทุกคนมีสิทธิเสมอกันจากความสำคัญทั้ง 2 ด้านดังกล่าวจึงปรากฏให้เห็นกันโดยทั่วไป ในประเทศที่พัฒนาแล้วสหกรณ์ถือเป็นองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่เข้ามามีบทบาทอย่างเข้มแข็งในกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม ในบางครั้งอาจมีบทบาทต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล ในประเทศอังกฤษ ขบวนการสหกรณ์ได้เข้ามามีบทบาทในทางการเมืองจนถึงขั้นมีการจัดตั้งพรรคการเมืองของสหกรณ์

ดังนั้นเราจึงอาจสรุปได้ว่า ความสำคัญของสหกรณ์ที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ มีดังต่อไปนี้

1) การรวมกันเป็นสหกรณ์ ทำให้มีผลในการต่อรอง ทั้งในด้านการซื้อการขายสินค้าที่สมาชิกผลิตได้ ขจัดความเอาเปรียบของพ่อค้าคนกลาง แก้ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ

2) สหกรณ์เป็นแหล่งจัดหาเงินทุนมาให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนในการประกอบอาชีพหลักทำให้สมาชิกมีงานทำมากขึ้น และมีรายได้สูงขึ้น นอกจากจัดหาเงินทุนให้สมาชิกได้กู้ยืมแล้ว สหกรณ์รับฝากเงินจากสมาชิกอีกด้วยเท่ากับเป็นธนาคารของสมาชิกด้วย

3) ทำให้ชุมชนมีความสามัคคี ประองดอง อันจะนำความเจริญมาสู่ประเทศชาติได้ สหกรณ์ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการอยู่ร่วมกันโดยสันติ สหกรณ์เป็นวิธีการที่อุ้มชูผู้ที่ยากจนให้มีฐานะดีขึ้น โดยมีได้ทำลายคนมั่งมี จึงมีลักษณะเป็นสันตินิยม หรือส่งเสริมสันติภาพ

4) สหกรณ์ช่วยส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตรแก่สมาชิก ได้แก่ แนะนำให้สมาชิกรู้จักขยายการผลิต ด้วยวิธีการเกษตรสมัยใหม่ ขายผลผลิตให้ได้ราคาสูงขึ้น

5) สหกรณ์เป็นตลาดของผู้ผลิต ซึ่งโดยทั่วไปธุรกิจการค้าหรือกิจการด้านการตลาดมักจะตกอยู่ในมือของบุคคลกลุ่มน้อย ซึ่งมุ่งดำเนินการเพื่อแสวงหากำไรอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงผลตอบแทนอันยุติธรรมแก่ลูกค้า ดังนั้น สหกรณ์จึงเข้ามาทำหน้าที่นี้เสียเอง เพื่อจัดการเอาเปรียบและการค้ากำไรเกินควร

6) สหกรณ์ส่งเสริมความเสมอภาคกัน โดยให้ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการออกเสียงแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับกิจการสหกรณ์ ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย การดำเนินงานตามหลักประชาธิปไตย สมาชิกคนหนึ่งมีสิทธิ์ออกเสียงได้เพียงเสียงเดียวเท่านั้น ไม่ว่าคนนั้นจะถือหุ้นจำนวนมากเพียงใด ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้มีการรวมอำนาจ มีอภิสิทธิ์เหนือกว่าคนอื่นในสหกรณ์

7) สหกรณ์ฝึกให้คนมีความรู้ มีประสบการณ์ สนับสนุนด้านเงินทุน การผลิต ควบคุมการใช้เงินทุนให้เป็นไปตามแผน รวมกันซื้อปัจจัยการผลิตและรวมกันขายผลผลิตทำให้คนในชุมชนนั้นๆ มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

1.5 คุณค่า หลักการ อุดมการณ์ และวิธีการสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (จาก <http://www.cpd.go.th> : 2556) ได้อธิบายหลักการ อุดมการณ์ และวิธีการสหกรณ์ ไว้ดังนี้

1.5.1 คุณค่าของสหกรณ์ (Cooperative Values) สหกรณ์ อยู่บนพื้นฐานแห่งคุณค่าของการช่วยตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความเป็นประชาธิปไตย ความเสมอภาค ความเที่ยงธรรม และความเป็นเอกภาพ สมาชิกสหกรณ์เชื่อมั่นในคุณค่าทางจริยธรรมแห่งความสุจริต ความ

เปิดเผย ความรับผิดชอบต่อสังคม และความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น โดยสืบทอดประเพณีปฏิบัติของผู้ริเริ่มการสหกรณ์

1.5.2 หลักการสหกรณ์ (Cooperative Principles) คือ "แนวทางที่สหกรณ์ยึดถือปฏิบัติเพื่อให้คุณค่าของสหกรณ์เกิดผล เป็นรูปธรรม" ซึ่งประกอบด้วยหลักการที่สำคัญรวม 7 ประการ กล่าวคือ

หลักการที่ 1 การเปิดรับสมาชิกโดยทั่วไปตามความสมัครใจ

สหกรณ์เป็นองค์กรแห่งความสมัครใจ เปิดรับบุคคลทั่วไปที่สามารถใช้บริการสหกรณ์ได้ และเต็มใจจะรับผิดชอบในฐานะสมาชิกเข้าเป็นสมาชิก โดยปราศจากการกีดกันทางเพศฐานะทางสังคม เชื้อชาติ การเมืองหรือศาสนา

หลักการที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามแนวทางประชาธิปไตย

สหกรณ์เป็นองค์กรประชาธิปไตยที่มีการควบคุมโดยสมาชิก ซึ่งมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ บุรุษและสตรีที่ได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่เป็นผู้แทนสมาชิกต้องรับผิดชอบต่อสมาชิก ในสหกรณ์ขั้นปฐมสมาชิกมีสิทธิในการออกเสียงเท่าเทียมกัน (สมาชิกหนึ่งคนหนึ่งเสียง) สำหรับสหกรณ์ในระดับอื่น ๆ ก็ดำเนินการตามแนวทางประชาธิปไตยเช่นเดียวกัน

หลักการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจโดยสมาชิก

สมาชิกมีส่วนร่วมในการลงทุน (ถือหุ้น) ในสหกรณ์ตนเองอย่างเสมอภาคกันและมีส่วนในการควบคุมการใช้เงินทุนของสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตยของสหกรณ์อย่างน้อย ๆ ส่วนหนึ่งต้องเป็นทรัพย์สินส่วนรวมของสหกรณ์ด้วย โดยปกติสมาชิกจะได้รับผลตอบแทน (ถ้ามี) ในอัตราที่จำกัดตามเงินลงทุน (หุ้น) ที่กำหนดเป็นเงื่อนไขของการเข้าเป็นสมาชิก สมาชิกสามารถจัดสรรเงินส่วนเกินของสหกรณ์ เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทุกอย่างดังนี้ คือ

(1) เพื่อการพัฒนาสหกรณ์โดยอาจกันไว้เป็นเงินสำรอง ซึ่งอย่างน้อยต้องมีส่วนหนึ่งที่นำมาแบ่งปันกันไม่ได้

(2) เพื่อตอบแทนแก่สมาชิกตามสัดส่วนของปริมาณธุรกิจที่สมาชิกได้ทำกับสหกรณ์

(3) เพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่มวลสมาชิกเห็นชอบ

หลักการที่ 4 มีการปกครองตนเองและมีอิสระ

สหกรณ์เป็นองค์กรที่พึ่งพาตนเองและปกครองตนเอง โดยมีการควบคุมจากมวลสมาชิก หากสหกรณ์จะต้องมีข้อตกลงผูกพันกับองค์กรอื่นใด ซึ่งรวมถึงหน่วยงานของรัฐด้วย หรือจะต้องเพิ่มเงินลงทุน โดยอาศัยแหล่งเงินทุนภายนอกสหกรณ์ สหกรณ์จะต้องกระทำการดังกล่าว

ภายใต้เงื่อนไขที่มั่นใจได้ว่าสมาชิกจะยังคงซื่อสัตย์ ซึ่งอำนาจในการควบคุมสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตย และสหกรณ์ยังคงดำรงความเป็นอิสระ

หลักการที่ 5 การให้การศึกษา การฝึกอบรม และข่าวสาร

สหกรณ์พึงให้การศึกษาและการฝึกอบรมแก่สมาชิก ผู้แทนสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้ง ผู้จัดการและพนักงาน เพื่อให้บุคลากรเหล่านี้สามารถมีส่วนช่วยพัฒนาสหกรณ์ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพึงให้ข่าวสารแก่สาธารณชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชน และบรรดาผู้นำทางความคิดในเรื่องคุณลักษณะและคุณประโยชน์ของสหกรณ์

หลักการที่ 6 การร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์

สหกรณ์จะสามารถให้บริการแก่สมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ขบวนการของสหกรณ์ได้โดยร่วมมือกันในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ

หลักการที่ 7 ความห่วงใยต่อชุมชน

สหกรณ์พึงดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญยั่งยืนตามนโยบายที่มวลสมาชิกเห็นชอบ

1.5.3 อุดมการณ์สหกรณ์ (Cooperative Ideology) คือ “ความเชื่อร่วมกันที่ว่า การช่วยตนเองและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามหลักการสหกรณ์ซึ่งจะนำไปสู่การกินดี อยู่ดี มีความเป็นธรรม และสันติสุขในสังคม” (กรมส่งเสริมสหกรณ์ <http://www.cpd.go.th> : 2556)

1.5.4 วิธีการสหกรณ์ (Cooperative Practices) คือ “การนำหลักการสหกรณ์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรม ทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อประโยชน์ของมวลสมาชิกและชุมชน โดยไม่ละเลยหลักการธุรกิจที่ดี”

สะอาด แก้วเกษ (2546 : 32 - 34) กล่าวว่า วิธีการสหกรณ์ต้องอาศัยการร่วมมือกันร่วมมือทำธุรกิจ การร่วมมือกันจะต้องร่วมมือทั้งร่วมแรง คือ แรงกาย แรงความคิด หรือปัญญาและแรงทรัพย์ และการรวมใจ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ เสียสละ สามัคคี และความมีวินัยต่อกันจะสามารถทำธุรกิจให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกได้อย่างแท้จริง เช่น การรวมกันกู้เงิน ร่วมกันซื้อปุ๋ย ยา ข่าวสาร ร่วมกันขาย โดยสมาชิกทุกคนในสหกรณ์จะต้องมีพันธะร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์ ดังนี้

1) ร่วมกันเสี่ยงภัยในกิจกรรมของสหกรณ์ ไม่ว่าจะกำไรหรือประสบปัญหา การขาดทุนจากการดำเนินธุรกิจ และยอมรับในผลประกอบการของสหกรณ์

2) ร่วมกันทำหน้าที่ เพราะความสำเร็จของสหกรณ์อยู่ที่บุคคลแต่ละฝ่ายในสหกรณ์ทำหน้าที่ของตน โดยเฉพาะในฐานะสมาชิก จะต้องภักดีต่อสหกรณ์โดยถือว่าตนเป็นส่วน

หนึ่งของสหกรณ์ สนับสนุนทางการเงินแก่สหกรณ์โดยถือหุ้นเพิ่มทุนต่าง ๆ เป็นผู้ถือหุ้นที่ดีที่สุด และชักจูงสมาชิกคนอื่นให้ปฏิบัติตาม ไปใช้สิทธิในการออกเสียงลงคะแนนเลือกผู้นำสหกรณ์หรือผู้บริหารของสหกรณ์ และกระตุ้นให้สมาชิกคนอื่น ๆ เห็นความสำคัญ ศึกษาข้อบังคับ ระเบียบและมติต่าง ๆ ของสหกรณ์ ทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้และปฏิบัติตามด้วยความจริงใจ และใฝ่ศึกษาข้อมูลของสหกรณ์อยู่เสมอ ไม่ใช่อารมณ์ของตนในการตัดสินใจกิจกรรมต่าง ๆ แต่ควรใช้เหตุผล คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก จ่ายเงินสดในการซื้อสินค้าหรือใช้บริการทุกอย่างจากสหกรณ์หรือกรณีสหกรณ์ให้ชำระด้วยเงินเชื่อก็ไม่บิดพลิ้วเมื่อถึงกำหนดต้องไม่คาดหวังหรือแสวงหาสิทธิพิเศษจากสหกรณ์เหนือเพื่อนสมาชิกคนอื่น ๆ ไม่ก่อให้เกิดการเข้าใจผิดจนแตกความสามัคคี

3) ร่วมกันมีสิทธิ คือ อำนาจอันชอบธรรมที่สมาชิกจะพึงมีได้ และประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากสหกรณ์ตามกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบสหกรณ์ คือ การมีสิทธิในการเข้าร่วมประชุมใหญ่ ประชุมกลุ่มสมาชิก และมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ถอดถอน หรือได้รับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารหรือคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ เสนอความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงสหกรณ์ และขอความช่วยเหลือจากสหกรณ์ เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ เพื่อให้เหมาะสม และเกิดประโยชน์กับสมาชิกทั้งหมด และชุมชนของตนเอง มีสิทธิตรวจสอบ สอบถามกิจการ ทบทวนหนังสือเอกสารต่าง ๆ ของสหกรณ์เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการบริหารงานด้านต่าง ๆ

4) ร่วมกันรับผิดชอบ คือ เมื่อตัดสินใจที่เข้าร่วมจัดตั้งสหกรณ์หรือเป็นสมาชิกแล้วจะต้องแสดงบทบาทของความเป็นสมาชิกให้ดีที่สุด เมื่อสหกรณ์กำหนดกิจกรรมว่าสมาชิกจะต้องร่วมมือกันก็จะต้องมีความรับผิดชอบต่อกิจกรรมดังกล่าว โดยไม่ปฏิเสธหรือผิดสัญญา

5) ร่วมกันรับประโยชน์ สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมกันในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ไม่ว่าจะในรูปแบบของเงินกำไร หรือการบริการด้านต่าง ๆ ของสหกรณ์ เงินปันผลตามหุ้น เงินเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจ การได้รับบริการจากสหกรณ์ กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบหรือกฎเกณฑ์กติกาที่กำหนดไว้อย่างเสมอภาค ความเป็นธรรม และไม่มุ่งเอาผลประโยชน์อย่างเห็นแก่ตัวหรือพรรคพวกของตนเอง และไม่มุ่งเอาเปรียบระหว่างสมาชิกด้วยกันรวมทั้งเอาเปรียบสหกรณ์ด้วย

จากแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับสหกรณ์ กล่าวได้ว่า สหกรณ์เป็นองค์การทางเศรษฐกิจและสังคมที่ประชาชนรวมตัวกันด้วยความสมัครใจ เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของสมาชิกร่วมกัน โดยมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกัน ตามหลักการ อุดมการณ์ และวิธีการสหกรณ์

2. บริบทเกี่ยวกับสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด

2.1 สถานภาพทั่วไปของสหกรณ์ ได้เริ่มเกิดสหกรณ์ขึ้นในปี พ.ศ. 2485 โดยได้มีการจัดตั้งสหกรณ์หาทุน ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น ซึ่งในปี พ.ศ. 2495 มีการจัดตั้งสหกรณ์ครบจำนวน 100 สหกรณ์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2512 ได้มีการควบสหกรณ์หาทุน รวมจำนวน 43 สหกรณ์ จดทะเบียนสหกรณ์ในชื่อ “ สหกรณ์การเกษตรแก่นนคร จำกัด ” และต่อมาปี พ.ศ. 2513 ได้มีการควบสหกรณ์หาทุนอีก 40 สหกรณ์ จดทะเบียนสหกรณ์ชื่อ “ สหกรณ์การเกษตรนครขอนแก่น จำกัด ” นอกจากนี้ที่กล่าวมานั้นยังมีสหกรณ์หาทุนประเภทสหกรณ์ธนากร อีกจำนวน 2 สหกรณ์ และเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2517 ได้ควบสหกรณ์ที่กล่าวข้างต้น จดทะเบียนสหกรณ์เป็นสหกรณ์ประเภทสหกรณ์การเกษตร ชื่อ “ สหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ” เลขทะเบียนสหกรณ์ ที่ กสท. 128/2517 ตามข้อบังคับของสหกรณ์มีปีสิ้นสุดทางบัญชีวันที่ 31 มีนาคมของทุกปี

ในปัจจุบันสหกรณ์ ตั้งสำนักงานอยู่เลขที่ 192 หมู่ที่ 1 บ้านสะอาด ถนนเหล่านาคี ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มีห้องที่ดำเนินงานในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น และพื้นที่บางส่วนของอำเภอบ้านฝาง, อำเภอพระยืน, และอำเภอบ้านแฮด ปัจจุบันสหกรณ์ฯ มีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 6,620 ราย มีการดำเนินงานดังนี้

1) ธุรกิจสินเชื่อ จัดหาเงินทุนมาให้สมาชิกกู้ ด้วยการระดมทุนจากสมาชิกทั้งในรูปของการฝากเงิน และการถือหุ้นเพิ่ม หาแหล่งเงินกู้ภายนอกเพิ่มเติม เพื่อนำมาดำเนินการให้เป็นไปตามความต้องการของสมาชิก

2) ธุรกิจการซื้อ จัดหาปัจจัยการผลิตได้แก่ ปุ๋ย พันธุ์พืช ยาปราบศัตรูพืช เครื่องมือการเกษตร เพื่อเพิ่มผลิตผลของสมาชิก รวมทั้งเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในการดำรงชีวิต มาบริการแก่สมาชิกด้วย

3) ธุรกิจการขาย/แปรรูป จัดการรวบรวมผลิตผล ของสมาชิกมาจัดการจำหน่าย หรือแปรรูปออกจำหน่าย โดยมีความมุ่งหมายที่จะให้สมาชิกขายผลิตผลได้ในราคาดี การที่จะช่วยให้ผู้ผลิตสามารถจำหน่ายผลิตผลได้ในราคาสูง การดำเนินการในขั้นตอนของการผลิตจนถึงการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จจะต้องอยู่ในกลุ่มผู้ผลิตเท่านั้น จึงจะสามารถกำหนดราคาให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ผลิตได้

4) ธุรกิจรวบรวม สหกรณ์รวบรวมข้าวเปลือก โดยเป็นตลาดกลางข้าวเปลือกประจำอำเภอ

ในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ได้รับความร่วมมือ และการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ ในระดับอำเภอ

และจังหวัดได้ดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดตลอดจนได้รับความอนุเคราะห์จากศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ที่ 7 ขอนแก่น ได้ให้การอบรมแก่คณะกรรมการดำเนินการ ประธานกลุ่ม และความจงรักภักดีของสมาชิก ความเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่และลูกจ้างของสหกรณ์ จึงทำให้การดำเนินธุรกิจมีความเรียบร้อยและสามารถขยายกิจการของสหกรณ์จนครบวงจรและเป็นประโยชน์แก่สมาชิกสหกรณ์โดยรวม

2.2 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ประจำปีบัญชี 2554 – 2556

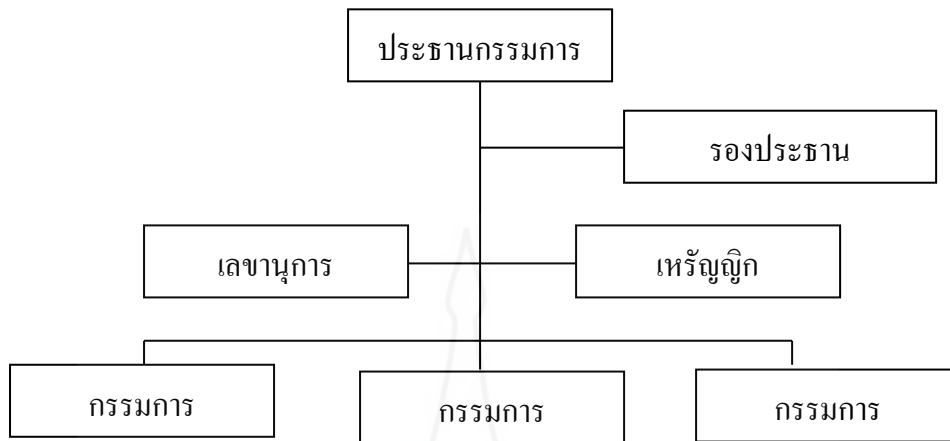
ตารางที่ 2.2 แสดงผลการดำเนินงานของสหกรณ์ประจำปีบัญชี 2554 – 2556

รายการ	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556
1. จำนวนสมาชิก	6,159	6,426	6,620
2. สินทรัพย์	525,042,079.44	558,765,270.40	613,873,771.67
3. หนี้สิน	188,846,047.99	207,804,961.06	245,840,004.31
4. ทุนเรือนหุ้น	189,834,620.00	197,913,380.00	210,738,550.00
5. ขาย/บริการ	102,462,520.19	115,431,959.36	97,804,874.91
6. ต้นทุนขาย	70,967,813.88	84,060,762.53	64,948,920.10
7. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	9,939,903.54	10,974,608.58	12,429,290.11
8. ทุนสำรอง	73,524,356.02	77,353,919.45	82,788,943.09
9. ทุนสะสมตามข้อบังคับ	48,120,547.73	48,706,225.09	48,452,856.00
10. กำไรสุทธิ	24,716,507.70	26,986,784.80	26,053,418.27

ที่มา : รายงานประจำปีและ งบดุล งบกำไรขาดทุนประจำปี 2554 – 2556 ของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด

2.3 โครงสร้างของสหกรณ์

ในปัจจุบัน สหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด มีโครงสร้างการบริหารงานประกอบด้วย คณะกรรมการดำเนินการ 15 คน ผู้ตรวจสอบกิจการ 3 คน ฝ่ายจัดการ 19 คน



ภาพที่ 2.1 โครงสร้างของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด

ที่มา : รายงานประจำปีและ งบดุล งบกำไรขาดทุนประจำปี 2554 – 2556 ของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด

3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและคุณภาพชีวิต

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

3.1.1 ความหมายของบทบาท มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายแตกต่างกันไว้หลากหลาย ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของบทบาท คือ การทำทำตามบท การรำตามบท โดยปริยายหมายความว่า การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 602)

ธนาพร คล้ายกัน (2541 : 9) ให้ความหมายว่า บทบาทเป็นการกระทำ หรือแบบแผนของพฤติกรรมต่าง ๆ ตามสิทธิ อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบของสถานภาพทางสังคมของบุคคล

สนธยา พลศรี (2542 : 52) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง หน้าที่ของบุคคลตามสถานภาพหรือตำแหน่งฐานะที่ตนดำรงอยู่ บทบาทจึงเป็นกลไกอย่างหนึ่งของสังคมที่ทำให้คนที่อยู่ร่วมกันสามารถสร้างระบบความสัมพันธ์ต่อกันได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย

ประกอบ งามสิริศักดิ์ (2550: 9) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การกระทำ หรือ การแสดงออกตามสถานภาพ อำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการงานที่ได้รับ มอบหมายโดยตรง และงานพิเศษอื่น ๆ ที่สังคมกำหนดขึ้นและยอมรับ ควรจะต้องกระทำเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์

จากความหมายของความหมายบทบาทข้างต้น สรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกตามสถานภาพ อำนาจ หน้าที่ ตามตำแหน่งหรือสถานภาพที่ รับผิดชอบ

3.1.2 ความสำคัญของบทบาท บทบาทมีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลที่มีผลกระทบ มีคุณค่าหรือมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น เริ่มตั้งแต่เกิดมา และดำรงชีวิตอยู่ใน สังคม ล้วนมีบทบาทแตกต่างกันไปหลายสถานะ นักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยา ได้แสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของบทบาทไว้ ดังนี้

ดิอุทส์ และเคร้าส์ (Deutsch and Krauss) มีความเห็นว่า บทบาทมีความสำคัญ ต่อสิ่งต่าง ๆ 4 ด้าน (ถวิล ธาราโกชน. 2532 : 37 – 39) คือ

1) บทบาททางเพศ (Sex roles) เป็นบทบาทที่สำคัญมาก เพศมีความสัมพันธ์ ต่อสภาพสังคมโดยทั่วไป ทั้งเพศหญิงและเพศชาย เริ่มตั้งแต่มีการกำหนดหน้าที่ตามธรรมชาติ เพศ หญิงมีบทบาทที่สำคัญในการเป็นแม่ เพศชายมีบทบาทในการเป็นพ่อ และการเป็นผู้นำของ ครอบครัวในบางสังคมนั้นอาจจะมีการถกกันทางเพศ แต่ก็ไม่ได้ทำให้ความสำคัญทางเพศลดลง

2) บทบาทความเกี่ยวพันทางเครือญาติ (Kinship roles) เนื่องจากสังคมมนุษย์ เป็นสังคมที่ต้องอยู่ร่วมกัน มีการเคารพนับถือภายในเครือญาติ แต่ละคนมีบทบาทแตกต่างกันไปทำ ให้เกิดอิทธิพลในการเคารพเชื่อถือ และเชื่อฟังซึ่งกันและกัน เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลูก เป็นต้น

3) บทบาททางสังคม (Social roles) เป็นบทบาทหรือหน้าที่ที่สังคมกำหนดขึ้น ไว้ให้บุคคลในสถานภาพต่าง ๆ ได้ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ หรือคาดหมายว่าจะปฏิบัติ โดยมี ปทัสถานทางวัฒนธรรม เป็นเกณฑ์ตัดสิน ฉะนั้นเมื่อบุคคลจะมีการเกี่ยวข้องกัน ทุกคนจึงควรจะได้ เรียนรู้และปฏิบัติตามปทัสถานทางวัฒนธรรม แต่ถ้ามีใครคนใดคนหนึ่งไม่ปฏิบัติตาม ก็จะต้องมีการ บังคับหรือลงโทษ เพื่อความสงบสุขของสังคมส่วนใหญ่ต่อไป

4) บทบาททางอาชีพ (Occupation roles) เป็นบทบาทที่สำคัญที่สุด ที่จะทำให้ มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ และจะอยู่ได้อย่างมีความสุข ผู้แสดงบทบาทจะต้องคำนึงถึง ขอบเขตและหลักการสำคัญของอาชีพนั้น เช่น กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ จรรยาบรรณ และกฎหมาย เป็นต้น

3.1.3 ลักษณะของบทบาท

บรูมและเซลซนิค (Broom and Selznic) ได้จำแนกบทบาทออกเป็นลักษณะต่าง ๆ (จรุณี ขวัญแก้ว 2547 อ้างถึงใน ประคอง งามสิริศักดิ์.2550: 10) คือ

- 1) บทบาทที่กำหนดไว้หรือบทบาทตามอุดมคติ เป็นบทบาทที่มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งทางสังคมไว้
- 2) บทบาทที่ควรกระทำ เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรจะทำในหน้าที่ตำแหน่งนั้นซึ่งอาจไม่ตรงตามบทบาทตามอุดมคติทุกประการและอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลก็ได้
- 3) บทบาทที่กระทำจริง เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้กระทำไปจริงตามความเชื่อความคาดหวังตลอดจนความกดดันและโอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดให้คุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ เป็นตัวแปรตาม (dependent variable) ได้ทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต ดังนี้

3.2.1 ความหมายของคุณภาพชีวิต ได้มีผู้ศึกษาและนักวิชาการ ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า คุณภาพชีวิต ไว้อย่างหลากหลาย จะได้นำเสนอดังต่อไปนี้

สมพร เทพสิทธิ์ (2535 : 26) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิต คือ การพัฒนาทั้งทางด้านจิตใจ เป็นผู้มีคุณธรรม สามารถพึ่งตนเองได้ มีการดำรงชีวิตในระดับที่เหมาะสมตามความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ มีสัมมาอาชีพ มีรายได้ที่เพียงพอแก่การครองชีพ ด้านสังคม มีการศึกษา สุขภาพอนามัยดี คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ควรมีความรู้ ความสามารถ ความคิด สุขภาพ อนามัย การกระทำและมีจิตใจดี

วรเทพ ไวทยาวิโรจน์ (2550) ได้ให้คำนิยามของความสุขของสมาชิกสหกรณ์ว่า ต้องประกอบด้วย การมีสุขภาพดี มีเงินออมอย่างสม่ำเสมอและซื้อหุ้นเพิ่ม มีการนันทนาการต่าง ๆ มีที่อยู่อาศัยที่มีคุณภาพดีพอแก่สภาพ ไม่มีหนี้สินหรือมีหนี้สินที่ผ่อนชำระได้ มีความสุขกับการทำงาน ได้รับการยอมรับในสังคม มีทรัพย์สินเป็นหลักประกันความมั่นคงในชีวิต มีอาหารสมบูรณ์ และมีสภาวะแวดล้อมในการดำเนินชีวิตที่ดี

สรุปความโดยรวมแล้ว คุณภาพชีวิต หมายถึง มาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีในสังคม การมีสุขภาพร่างกายจิตใจที่ดี มีความพึงพอใจในองค์ประกอบของชีวิต ด้านครอบครัว การทำงาน สุขภาพ รวมทั้งการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและธรรมชาติ

นอกจากที่นำเสนอมาแล้ว มีหน่วยงานราชการและนักวิชาการได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตไว้ ดังนี้

ประเวศ วะสี (2545 : 9) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึงความพึงพอใจในชีวิต ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ภาวะสุขภาพที่ดี การปรับตัวอย่างมีประสิทธิภาพ ความสุขสบายทางกายและใจ ชีวิตที่มีความหมายและมีคุณค่า และภาระหน้าที่ของบุคคล

ศิริ ฮามสุโพธิ์ (2543: 58) กล่าวว่า สุขภาพ หมายถึง สุขภาวะที่สมบูรณ์และเชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางวิญญาณ สุขภาพมิได้หมายถึงเฉพาะความพิการและการไม่มีโรคเท่านั้น มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องทั้งปัจจัยด้านบุคคล สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจสังคม การเมือง การศึกษา กฎหมาย ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น รวมทั้งปัจจัยด้านระบบบริการสาธารณสุขด้วย

3.2.2 การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 – 2509) จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติดังกล่าว ได้มุ่งให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งวัดด้วยผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (Gross Domestic Product – GDP) และผลของการพัฒนาที่ผ่านมาได้สร้างความเจริญเติบโตกับระบบเศรษฐกิจโดยรวม และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยให้ดีขึ้นได้ แต่ขณะเดียวกัน ก็ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดความเสื่อมโทรม เกิดปัญหาความยากจน และการกระจายรายได้เป็นไปอย่างไม่สมดุล คนส่วนใหญ่ยังยากจน ควรดำเนินการสร้างคุณภาพชีวิตให้แก่คนในสังคม โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกร ประเทศไทยจึงได้นำการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.) มาใช้ในการพัฒนาชนบท (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2542)

ระยะเวลาต่อมา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2534) ถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) เริ่มเกิดความตื่นตัวในด้านคุณภาพชีวิต รัฐได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติ โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติดังกล่าวได้เน้นการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การบริการขั้นพื้นฐาน และคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งระบุว่าต้องปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งในเขตชนบทและเขตเมือง

จากเหตุการณ์ดังกล่าว ทุกภาคส่วนจึงเริ่มหันมาให้ความสนใจอย่างจริงจัง มีการทบทวนค่านิยมที่ฝังามของสังคมไทยให้หวนกลับมาเป็นวิถีชีวิตของคนไทยอีกครั้งหนึ่งด้วย แนวคิดการพัฒนาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ได้กำหนดเป้าหมายสำคัญ คือ การพัฒนาคน หรือให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เน้นการพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตของคนให้ดีขึ้น และต่อเนื่องมาจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ที่ได้เน้นนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ ภายใต้หลักการที่ยึดความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน มุ่งพัฒนาทุกด้าน ทั้งตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2550 : ข)

ได้สรุปความสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) คือ การนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนา โดยเน้นการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต มีทิศทางการเสริมสร้างทุนประเทศสู่ความยั่งยืนด้วยการพึ่งตนเอง สร้างภูมิคุ้มกัน ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารประเทศ เพื่อมุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน โดยยึดหลักความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีความรอบรู้ มีคุณธรรม และมีความเพียรเป็นเงื่อนไขสำคัญ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องราวของวิถีชีวิตไทยที่เป็นรากฐานในการดำรงชีวิต ที่เน้นการพึ่งตนเองก่อนเป็นหลัก ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนได้ (จุฑามาศ บาระมีชัย 2549: 29)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นสภาพปัญหาและความเป็นอยู่ที่แท้จริงของประชาชน จึงจำเป็นที่ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของคนไทย เพราะความปรารถนาอันสูงสุดของคนก็คือ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี นอกจากจะเกิดกับตัวเองแล้ว ยังหวังว่าจะเกิดกับเครือญาติและบุคคลอื่น ๆ ในสังคมและประเทศชาติโดยรวมด้วย ปัจจุบันรัฐบาลได้กำหนดให้คุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาประเทศ ดังนั้น เป้าหมายทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การปกครอง ล้วนมุ่งไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในสังคม

4. บทบาทสหกรณ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสหกรณ์การเกษตรในการพัฒนาชนบท

(คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2552: ระบบออนไลน์)

4.1.1 บทบาททางด้านเศรษฐกิจ

สหกรณ์การเกษตรมีบทบาทสำคัญในการช่วยปลดปล่อยหนี้สินของชาวบ้าน เกษตรกรหรือสมาชิกให้น้อยลงหรือหมดไปขณะเดียวกันก็ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการผลิตและจากการจำหน่ายผลิตผล ซึ่งสามารถสรุปบทบาททางเศรษฐกิจได้ ดังนี้

- 1) ช่วยให้เกษตรกรสามารถรักษาหรือยึดหน่วงกรรมสิทธิ์ที่ดินไว้ได้
- 2) ช่วยเหลือจัดหาเงินทุนให้เกษตรกรหรือสมาชิกสหกรณ์กู้ยืมไปลงทุน ประกอบอาชีพในอัตราดอกเบี้ยต่ำ
- 3) ช่วยส่งเสริมออมทรัพย์ในหมู่สมาชิก เป็นการประหยัดและสะสมทุนเพื่อการผลิตในคราวต่อไป
- 4) อำนวยความสะดวกและจัดหาอุปกรณ์ในการผลิตมาจำหน่ายให้แก่สมาชิก ในราคาต่ำ
- 5) ช่วยเหลือในการรวบรวมผลิตผลการเกษตรมาจำหน่ายให้ได้ราคาดีและดึง ราคาผลิตผลการเกษตรในท้องถิ่นให้สูงขึ้นทำให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น
- 6) แนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพและมาตรฐานที่ตลาด ต้องการเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตให้สูงขึ้น
- 7) ยกมาตรฐานความเป็นอยู่ของเกษตรกรและประเทศชาติเป็นส่วนร่วมให้สูงขึ้น

4.1.2 บทบาททางด้านสังคม

- 1) ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ
- 2) ก่อให้เกิดความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
- 3) สร้างสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของสังคมให้ดีขึ้น
- 4) ช่วยปลูกฝังศีลธรรมจรรยาในท้องถิ่นให้ดีขึ้น
- 5) ช่วยให้การศึกษาระดับประถมศึกษาและถ่ายทอดวิธีการดำเนินงานแบบประชาธิปไตยแก่ ชุมชนโดยทางอ้อมโดยอาศัยหลักการดำเนินงานตามแบบประชาธิปไตยของสหกรณ์
- 6) เปลี่ยนแปลงทัศนคติและความเชื่อของประชาชนให้สามารถปรับตัวที่จะ รับวัฒนธรรมแผนใหม่ เพื่อปรับปรุงวิธีการประกอบอาชีพให้ทันสมัยซึ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

4.1.3 บทบาทของสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญมี 2 ประการ คือ

- 1) สหกรณ์สามารถรักษาเสถียรภาพและตรึงราคาสินค้าและบริการอีกทั้งยัง ช่วยลดระดับราคาสินค้าบริโภคในตลาด ในขณะเดียวกันจะช่วยยกระดับราคาผลิตผลการเกษตรให้สูงขึ้นเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของเกษตรกร

2) แก้ไขปัญหาความเลื่อมล้ำของรายได้อย่างเป็นธรรมและถาวรเพราะว่าระบบสหกรณ์จะกระจายผลประโยชน์ไปสู่ประชาชนอย่างเป็นธรรม โดยการที่ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและความคุ้มครองกิจการค้า อุตสาหกรรมและบริการของตนเอง ผลทางเศรษฐกิจจึงตกเป็นของประชาชนผู้เป็นสมาชิก

4.1.4 บทบาทของสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม

1) ส่งเสริมการศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจด้านเศรษฐกิจและสังคมตามวิถีชีวิตของมนุษย์ ตลอดจนให้รู้หลัก วิธีการ กฎหมายและข้อบังคับของสหกรณ์

2) สหกรณ์ที่แท้จริงเป็นโรงเรียนประชาธิปไตย เพราะเป็นองค์กรของประชาชนผู้เป็นสมาชิก ควบคุมโดยสมาชิกและเพื่อประโยชน์ของสมาชิก ซึ่งทำให้สหกรณ์กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการเมืองระดับท้องถิ่น

3) สหกรณ์ได้ชื่อว่าเป็นสถาบันปฏิรูปและส่งเสริมความเท่าเทียมกันของมนุษย์ในสังคม

4) สหกรณ์ส่งเสริมสามัคคีธรรมและสันติสุขในสังคม นักสหกรณ์เชื่อว่าด้วยการสหกรณ์คนเราจะหยุดการหาผลประโยชน์จากความต้องการของคนอื่นและร่วมมือกันแก้ปัญหาเศรษฐกิจที่มีอยู่ร่วมกัน เพื่อยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของตนการร่วมมือกันโดยวิธีสหกรณ์จะยังให้เกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ชุมชนทั้งหมดคือทั้งเป็น พื้นฐานแห่งสันติสุขในสังคมอีกด้วย

บทบาทของสหกรณ์ในการพัฒนาชนบททางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง สรุปได้ดังนี้ (คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2552: ระบบออนไลน์)

4.2 บทบาทของสหกรณ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง

ประเทศไทยใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นหลักในการบริหารปกครองประเทศ การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ในประเทศไทยจึงมีกฎหมายต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อคุ้มครองให้ระบบสหกรณ์เกิดความเรียบร้อยในการดำเนินงาน (โสทรตรีย์ จุฑานนท์. มปป. : 16 – 23 อ้างถึงใน ประคอง งามศิริศักดิ์ 2550: 25) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการสหกรณ์ จำนวน 2 มาตรา คือ

มาตรา 64 บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์กรเอกชนหรือหมู่คณะอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ และ

มาตรา 84 (9) รัฐต้องดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์ ให้เป็นอิสระ และการรวมกลุ่มการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพตลอดทั้งการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อดำเนินกิจการด้านเศรษฐกิจสำหรับบทบาทสหกรณ์นั้นถูกกำหนดขึ้นตามกฎหมายเฉพาะ โดยออกเป็นพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553: 17 - 18) อธิบายว่า อำนาจระทำการของสหกรณ์ ตามมาตรา 46 ดังนี้

- 1) ดำเนินธุรกิจ การผลิต การค้า การบริการ และอุตสาหกรรมเพื่อประโยชน์ของสมาชิก
- 2) ให้สวัสดิการ หรือการสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัว
- 3) ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สมาชิก
- 4) ขอหรือรับความช่วยเหลือทางวิชาการ จากทางราชการหน่วยงานของต่างประเทศหรือบุคคลอื่นใด
- 5) รับฝากเงินประเภทออมทรัพย์ หรือประเภทประจำจากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่นหรือสมาคมพาณิชย์สงเคราะห์ซึ่งสมาชิกของสมาคมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งเป็นสมาชิกของสหกรณ์ผู้รับฝากเงิน ทั้งนี้ ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์
- 6) ให้กู้ ให้สินเชื่อ ให้ยืม ให้เช่า ให้เช่าซื้อ โอน รับจำนองหรือรับจำนำ ซึ่งทรัพย์สินแก่สมาชิกหรือของสมาชิก
- 7) จัดให้ได้มา ซื้อ ถูกรวมสิทธิ์หรือทรัพย์สิน ครอบครอง กู้ ยืม เช่า เช่าซื้อรับโอนสิทธิการเช่าหรือสิทธิการเช่าซื้อ จำนองหรือจำนำ ขายหรือจำหน่ายด้วยวิธีอื่นใดซึ่งทรัพย์สิน
- 8) ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงินได้ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์
- 9) ดำเนินกิจการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับ หรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์

บทบาทสหกรณ์ได้ถูกกำหนดขึ้นโดยกฎหมาย และตามหลักการสหกรณ์ด้วย (สุรศักดิ์ นาคสวัสดิ์. 2549. ซีดีรอม อ่างถึงใน ประคอง สิรศักดิ์.2550:27) อุดรธองอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ ปี พ.ศ. 2546 - 2549 กล่าวว่า สหกรณ์ในปัจจุบันเราเห็นจากวิธีการและหลักการที่คนยุคก่อนได้ดำเนินการมาสหกรณ์บางทีกลายเป็นเครื่องมือของคนที่ไม่เข้าใจเนื้อหาของสหกรณ์อย่างแท้จริงได้นำมาหาผลประโยชน์โดยไม่ถูกต้องตามหลักการสหกรณ์ สหกรณ์

ไม่ใช่ระบบทุนนิยม แต่สังคมนำทุนนิยมมาใช้เป็นธุรกิจครอบครัวซึ่งขัดกับหลักกฎหมายและหลักการสหกรณ์ ควรให้สหกรณ์ทำหน้าที่ตามหลักการของผู้จัดตั้ง หรือผู้ที่คิดเรื่องสหกรณ์ขึ้นมา ดังนั้นการจัดตั้งสหกรณ์ต้องเข้าใจสหกรณ์ให้ชัดเจน

บทบาทของสหกรณ์ในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยการสหกรณ์ในด้านต่าง ๆ (กรมส่งเสริมสหกรณ์ 2548: 3 - 4) นอกจากต้องเผยแพร่การสหกรณ์ ให้แพร่หลายในชุมชนแล้ว ต้องมีการปลูกฝังแนวคิด คือ การช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และยึดคติแต่ละคนกระทำเพื่อหมู่คณะและหมู่คณะกระทำเพื่อแต่ละคน ในการร่วมคิดแก้ไขปัญหา ร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานและร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมตามหลักการสหกรณ์ จะนำไปสู่การพัฒนาตนเองและชุมชนของตนทั้ง 3 ด้านในที่สุด คือ

1) ด้านเศรษฐกิจ ระบบสหกรณ์ส่งเสริมให้เกิดการออมทรัพย์และนำเงินออมรวมของสมาชิกสหกรณ์มาลงทุนร่วมกันในกิจการที่ได้ก่อตั้งขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกโดยรวมเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่นทั้งจากส่งเสริมให้เกิดการผลิต การรวบรวมรับซื้อผลผลิตของสมาชิก การซื้อวัตถุดิบในพื้นที่ การรวมซื้อปัจจัยการผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิต การพัฒนารูปแบบการผลิตและการแปรรูปผลผลิต การจ้างงาน ฯลฯ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชุมชน และส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจในภาพรวม

2) ด้านสังคม ระบบสหกรณ์มุ่งพัฒนาคนและส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็ง เพราะทุกคนในครอบครัวต้องช่วยกันคิดช่วยกันทำวางแผนการใช้จ่าย และสอนให้ทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกัน มีวินัย สามัคคี รู้จักเสียสละ และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3) ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หลักการสหกรณ์ในเรื่องของหนึ่งคนหนึ่งเสียง (One man one vote) ตั้งอยู่บนพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย กระตุ้นให้สมาชิกทุกคนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะเจ้าของและลูกค้าของสหกรณ์ ในคนคนเดียว (Co-owner and Co-customer) ต้องรักษาสิทธิและประโยชน์ของตนเองและหมู่คณะ โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหกรณ์ และใช้สิทธิออกเสียงของตน เพื่อการตัดสินใจลงทุนเสี่ยงภัยในกิจกรรมของสหกรณ์และกิจกรรมอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง ดังนั้นการส่งเสริมสหกรณ์จึงเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

บุญมี จันทรวงศ์ (2549 ธีรธรรม อ่างถึงใน ประคอง งามสิริศักดิ์ 2550: 28) อติตอธิตติกรมส่งเสริมสหกรณ์ เสนอแนวคิดว่าสหกรณ์จะต้องมีบทบาทในการส่งเสริมให้สมาชิกสามารถพึ่งพาตนเอง และพึ่งพาซึ่งกันและกันและมีการดำเนินงานเพื่อสมาชิกอย่างแท้จริง โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดช มาปฏิบัติ นอกจากนี้

มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับการสหกรณ์หลายองค์ หลายวาระ ที่ได้ทรงแนะนำสหกรณ์ ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นกิจกรรมได้

อาบ นาคะจัด (2549: 215 - 216) นักสหกรณ์แห่งชาติสาขาวิชาการสหกรณ์ปี 2543 ได้เสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของรัฐบาลและสหกรณ์การเกษตร ดังนี้

1) รัฐบาลควรใช้สหกรณ์เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชนบท เช่น จัดให้มีสหกรณ์การเกษตรระดับตำบลให้ทั่ว เพื่อปฏิบัติตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 84 และ 85 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ว่ารัฐต้องจัดระบบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำเพื่อเกษตรกรรมให้เกษตรกรอย่างทั่วถึง และรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรให้ได้ผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกร เพื่อการวางแผนการเกษตรและการรักษาประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร และรัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์ตามลำดับ สนับสนุนการศึกษาและการวิจัยการสหกรณ์ทุกประเภทอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ชุมชนที่รวมกันเป็นสหกรณ์ มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้นได้ในระดับชุมชนที่เจริญแล้ว

2) การส่งเสริมสหกรณ์ ต้องกำหนดนโยบายให้ข้าราชการในสังกัดระดับภาคและระดับจังหวัดบริหารงานส่งเสริมสหกรณ์ มีสถิติข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกสหกรณ์ประกอบการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีข้อมูลที่ดิน แรงงาน ทุนและการจัดการรายได้ รายจ่าย พืชและสัตว์ที่ปลูกที่เลี้ยงเป็นรายตัวสมาชิก รายสหกรณ์ และรายได้ต่อคนตามข้อมูลผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัดแต่ละปีเพื่อเป็นเกณฑ์เทียบเคียงกับการประเมินรายได้รายจ่ายของสมาชิกสหกรณ์

3) สหกรณ์ภาคเกษตร จะต้องมีการมีข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกเกี่ยวกับที่ดิน แรงงาน ทุน และการจัดการ รายได้ รายจ่าย พืชที่ปลูก สัตว์ที่เลี้ยง และอาชีพเสริมของแต่ละครัวเรือนเกษตรกรสมาชิก แนะนำให้สมาชิกไม่แบ่งแยกที่ดินเกษตรทำนาให้แก่ลูกหลานควรให้ใช้ที่ดินรวมกันแล้วแบ่งรายได้ตามสัดส่วนที่ยุติธรรม และใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัดหรือรายได้ประชาชาติสาขาจังหวัดเป็นข้อมูลรายได้ต่อคนต่อปีของจังหวัด การสำรวจรายได้รายจ่ายของสมาชิกสหกรณ์ภาคเกษตรจะได้ข้อมูลนี้แสดงว่าสมาชิกสหกรณ์มีรายได้ต่ำกว่าหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั้งจังหวัดดังกล่าวเพียงใดหรือไม่ เพื่อวางแผนเพิ่มรายได้ของมวลสมาชิก

อยู่ สมานมิตร (2549: 217-218) นักสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติ สาขาบริหารและส่งเสริมพัฒนาสหกรณ์ปี 2543 ได้ให้แนวทางการบริหารและส่งเสริมพัฒนาสหกรณ์ ดังนี้

1) การสร้างศรัทธา คือ ให้สมาชิกยอมรับ โดยให้เข้าใจว่าเขาเป็นเจ้าของธุรกิจและเป็นคนทำธุรกิจการบริหารสมาชิกให้มีความร่วมมือ การให้การศึกษอบรมเพื่อให้เข้าใจถึง

อุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ มีมาตรฐานในการตรวจสอบ และสร้างความเป็นธรรม คณะกรรมการดำเนินการและเจ้าหน้าที่ดำเนินงานโปร่งใส ตรวจสอบได้

2) การสร้างแรงจูงใจ สหกรณ์ต้องดำเนินการมีกำไร มีเงินปันผลเฉลี่ยคืน มีการบริการที่ดี ยิ้มแย้ม แจ่มใส รวดเร็ว ถูกต้อง เป็นกันเอง ถือกติสมาชิกคือพระเจ้า มีบริการขนส่งถึงบ้าน บริการทำสัญญาร่วมกลุ่มกัน จัดหาสินค้าดีมีคุณภาพตรงกับความต้องการของสมาชิก รับซื้อผลผลิตในราคาที่สูงกว่าท้องตลาด จัดทำโครงการพิเศษ เช่น โครงการข้าวฝากรอราคา ข้าวฝากสี ออมทรัพย์ข้าวเปลือก บริการรับซื้อผลผลิตตลาดกลาง โครงการออมทรัพย์กระบอกไม้ไผ่

3) สนับสนุนด้านธุรกิจเงินทุน มีบริการที่หลากหลายครบวงจร เริ่มตั้งแต่ส่งเสริมอาชีพ ให้กู้เป็นวัสดุการเกษตรตามแผนการผลิต ให้กู้เป็นเมล็ดพันธุ์เพื่อลดต้นทุนการผลิต โดยปลอดดอกเบี้ย จัดหาแหล่งเงินทุนที่ปลอดดอกเบี้ย เช่น ปุ๋ยไม่มีดอกเบี้ย ช่วยเหลือสมาชิกในการของบประมาณจากรัฐบาล ลดอัตราดอกเบี้ย เพื่อลดต้นทุนการผลิต

4) ดูแลด้านการผลิต การตลาด เพื่อให้มีรายได้ ส่งเสริมกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ผลิต มีสินค้าหลากหลาย จัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดีเพื่อส่งเสริมให้สมาชิกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าว เพิ่มผลผลิตต่อไร่ จัดหาตลาดเพื่อเชื่อมโยงเครือข่าย

5) ดูแลด้านสวัสดิการ มีบริการตรวจเยี่ยมบ้าน มีทุนการศึกษาบุตรสมาชิก มีสวัสดิการช่วยเหลือคำปรึกษาพยาบาลให้สมาชิกและคู่สมรส มีสวัสดิการเมื่อสมาชิกประสบภัยธรรมชาติ โครงการสงเคราะห์ศพสมาชิกและคู่สมรสสมาชิก

นรินทร์พร จุลมนต์ (2542: 138 - 149) ได้สรุปบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศแบ่งได้ 3 ด้าน คือการพัฒนาด้านการตลาด เช่น การทำให้กลไกตลาดเปลี่ยนแปลงไปสู่รูปแบบสร้างผลประโยชน์แก่เจ้าของผลิตผลมากขึ้นสร้างอำนาจต่อรอง ลดค่าใช้จ่ายทางการตลาด การพัฒนาด้านรายได้ เช่น สมาชิกขายผลิตผลในราคา ยุติธรรม มีรายได้เพิ่มขึ้น ลดภาระหนี้สินให้แก่สมาชิก การพัฒนาด้านการผลิต เช่น การผลิตพืชผลตามความต้องการของตลาด ช่วยให้มีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น ลดค่าใช้จ่ายด้านการผลิต มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ สหกรณ์ช่วยรักษาเสถียรภาพและตรึงราคาสินค้า การให้บริการแก่สมาชิกเป็นการรักษาระดับราคาสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภค ขณะเดียวกันช่วยยกระดับราคาผลผลิตของสมาชิกให้สูงขึ้น เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของสมาชิก หากสหกรณ์ดำเนินงานมีประสิทธิภาพสูงจะสามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกได้ ช่วยประหยัดงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลส่วนหนึ่ง เจ้าหน้าที่สหกรณ์ สหกรณ์สามารถจัดจ้างได้เองโดยไม่ต้องพึ่งพารัฐบาล เมื่อมีความเข้มแข็งรัฐบาลก็ไม่จำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณมาช่วยเหลือ ดังเช่นสหกรณ์ในประเทศที่พัฒนา

แล้ว สหกรณ์ยังสามารถบริจาคเงินส่วนหนึ่งเพื่อช่วยเหลือสังคมได้อีกด้วย เมื่อสมาชิกมีรายได้เพิ่มมากขึ้นและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่งผลต่อชุมชนและประเทศชาติ สภาพปัญหาต่าง ๆ เช่น ผลผลิตต่ำ การประกอบอาชีพมีอยู่อย่างจำกัด มีโอกาสเลือกอาชีพได้น้อย สภาพบ้านเรือนและที่อยู่อาศัยคับแคบไม่มีอนามัย โอกาสในเรื่องการอนามัยและการสาธารณสุข ขาดแคลนด้านสินเชื่อ การเกษตร การตลาด เกษตรและอุตสาหกรรม ขาดความสะดวกด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นแก่การครองชีพ ขาดโอกาสด้านการศึกษาและเรียนต่อในระดับสูงขึ้น การกระทำความผิดและเป็นภัยต่อสังคม และความเสมอภาค เป็นธรรมดาบริการสาธาณูปโภคและสาธารณูปการในชุมชนเมืองและชนบท ซึ่งไม่เท่าเทียมกันและไม่เพียงพอ จะได้รับการบรรเทาให้ปัญหาต่าง ๆ จางหายไปที่สุดในที่สุด

2) การพัฒนาสังคม การดำเนินงานมีจุดมุ่งหมายในการยกระดับฐานะความเป็นอยู่และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีการพัฒนาสภาพความต้องการพื้นฐานของตนเอง ครอบครัว และชุมชน มีความโอบอ้อมอารี เอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดความสงบในสังคมโดยส่วนรวม การให้การศึกษาแก่สมาชิกทำให้มีทัศนคติและค่านิยมที่ดี รู้จักการจัดการด้านการเงิน ไม่ฟุ่มเฟือย มีความสามัคคี รักสุขภาพแวดล้อม สร้างระเบียบวินัยในการปฏิบัติตน มีความเข้าใจและเอาใจใส่ในการทำงานร่วมกัน ช่วยกระจายผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม โดยสมาชิกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและควบคุมกิจการ แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ไปสู่สมาชิกอย่างเสมอภาค

3) การพัฒนาการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ที่เป็นรูปแบบเดียวกันกับการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ในลักษณะการปกครองโดยประชาชน เพื่อประชาชนและเป็นของประชาชน เปรียบเทียบกับการดำเนินธุรกิจโดยสมาชิก เพื่อสมาชิกและเป็นของสมาชิก มีการเลือกตั้งโดยเสรี มีสิทธิในการคัดเลือก ได้เถียง การแสดงความคิดเห็นโดยเสรี การปกครองภายใต้กฎหมาย การตัดสินใจปัญหาโดยอาศัยเสียงข้างมาก แต่ก็ให้ความสำคัญกับเสียงข้างน้อย มีรัฐธรรมนูญเป็นแม่บท ซึ่งใกล้เคียงกับหลักการสหกรณ์ อำนาจสูงสุดในการบริหารงานสหกรณ์ได้มาจากที่ประชุมใหญ่ของสมาชิก สมาชิกจะเลือกสมาชิกด้วยตนเองเป็นคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ โดยคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมในการบริหารงานสหกรณ์สมาชิกทุกคนมีสิทธิออกเสียงเท่าเทียมกัน หนึ่งคนออกเสียงได้หนึ่งเสียงไม่ว่าถือหุ้นจำนวนมากน้อยเท่าใด ผู้จัดการสหกรณ์เป็นฝ่ายปฏิบัติงานสหกรณ์ ผู้จัดการได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งจากคณะกรรมการดำเนินการ โดยได้รับความเห็นชอบจากสมาชิก ปฏิบัติตามแนวนโยบายและแผนการดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินการ โดยได้รับความเห็นชอบจากสมาชิก การบริหารงานสหกรณ์เป็นไปตามความต้องการของสมาชิก ให้บริการแก่สมาชิกและโดยสมาชิก เน้นความเสมอ

ภาคและเป็นธรรม เสริมสร้างความสมดุลในสังคม ให้สมาชิกมีระเบียบวินัยในการปกครองตนเองตามหลักประชาธิปไตย

สุวรรณา ชูโชติ (2549: อ้างถึงใน ประคอง งามสิริศักดิ์.2550: 32) กล่าวว่า หากเราพิจารณากันตามหลักการและทฤษฎีสหกรณ์นั้นเป็นองค์กรประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participative Democratic) ที่สมาชิกทุกคนมีสิทธิหรืออำนาจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอย่างเท่าเทียมกัน ตามหลัก“หนึ่งคนหนึ่งเสียง” แต่เนื่องจากข้อจำกัดของสหกรณ์ ในการดำเนินธุรกิจที่ต้องอาศัยความรวดเร็วในการตัดสินใจบริหารกิจการ ทำให้สมาชิกต้องส่งมอบอำนาจของตนให้กับตัวแทนเข้าไปบริหารงานแทนในรูปของคณะกรรมการดำเนินการหากสมาชิกสหกรณ์ใดที่ให้อำนาจกับตัวแทนไปแบบให้แล้วให้เลย โดยไม่มีการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจของพวกเขา ประชาธิปไตยที่มีในสหกรณ์ก็จะกลายเป็นประชาธิปไตยที่อำนาจเบ็ดเสร็จอยู่ในมือของคณะกรรมการดำเนินการ หากสหกรณ์มีคณะกรรมการดำเนินการที่มีความซื่อสัตย์สุจริตก็รอดตัวไป แต่หากอำนาจการตัดสินใจอยู่ในมือของผู้ที่จะคดโกงสหกรณ์ อย่างนี้โอกาสที่จะเกิดการทุจริตคอร์รัปชันในสหกรณ์ก็เป็นไปได้สูง

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท (2545: อ้างถึงใน ประคอง งามสิริศักดิ์ 2550: 33) สรุปว่า การศึกษาวิจัยงานสหกรณ์ แนวคิดในการพัฒนาสหกรณ์ของเรายังคงอยู่ในกรอบแนวความคิดที่ “สหกรณ์ต้องพึ่งพารัฐ” อยู่เสมอมา มีผลงานวิจัยจำนวนน้อยมากที่มีข้อเสนอให้สหกรณ์พึ่งพาตนเอง ทั้งนี้สาเหตุสำคัญอาจมาจากการศึกษาวิจัยด้านการสหกรณ์ที่ผ่านมามีจำกัดอยู่ในแวดวงของนักสหกรณ์ก็ว่าได้ จึงทำให้มีแนวคิดที่อยู่ในมุมแคบ ซึ่งหากนักสหกรณ์ได้ก้าวล่วงออกไปสู่นอกขอบวงการสหกรณ์บ้างเราอาจจะพบว่า กระแสความคิดเห็นของคนในสังคมปัจจุบันมีจำนวนไม่น้อยทีเดียวที่ไม่เห็นด้วยว่าสหกรณ์จะเป็นวิธีการที่มีความเหมาะสมนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประชาชนได้ความคิดเห็นที่แตกต่างก็คือ สหกรณ์ส่วนใหญ่ยังคงดำเนินงานไปตามนโยบายของรัฐ โดยมีได้เกิดจากความต้องการของสมาชิกอย่างแท้จริง จึงจะเห็นได้ว่า ปัจจุบันยังมีกลุ่มองค์กรประชาชนอีกจำนวนมากที่จัดตั้งและดำเนินการอยู่ในชุมชนต่าง ๆ โดยมีแนวคิดพื้นฐานเช่นเดียวกับสหกรณ์คือ การยึดหลักการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (self-help and mutual help) และการร่วมมือกัน (Cooperation) แต่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นสหกรณ์ตามกฎหมายเท่านั้น

นรินทร์พร จุลมนต์ (2542: 163 - 164) กล่าวถึงบทบาทของรัฐกับการพัฒนาสหกรณ์ในประเทศไทย สรุปได้ดังนี้ ขบวนการสหกรณ์เกิดจากภาครัฐเข้าไปดำเนินการจัดตั้ง ซึ่งมีไม่เกิดจากความต้องการของประชาชน ขบวนการสหกรณ์จึงไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ รัฐบาลจึงได้ดำเนินการช่วยเหลือมาโดยตลอด เมื่อประเทศได้พัฒนาด้านการศึกษา เศรษฐกิจและสังคม ของ

ประชาชน สหกรณ์ก็อาจสามารถพัฒนาตนเองได้ดีขึ้น บทบาทภาครัฐในการควบคุม แนะนำช่วยเหลือสหกรณ์ควรจะลดบทบาทลง เพื่อให้สมาชิกมีบทบาทในการพัฒนาสหกรณ์มากขึ้น เมื่อประเทศมีการพัฒนาเต็มที่แล้ว สหกรณ์ก็ควรมีอิสระในการดำเนินงานด้วยตนเองอย่างเต็มที่ รัฐจึงมุ่งดำเนินการสร้างยุทธการด้านการแข่งขันของสหกรณ์ 3 ด้าน คือ ด้านความสามารถในการแข่งขันของระบบสหกรณ์ในระบบเศรษฐกิจรูปอื่น ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยหลักและวิธีการสหกรณ์เป็นการรวมกลุ่มชุมชนในลักษณะการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พัฒนาจิตใจ สังคม เศรษฐกิจและการเมือง และด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์กรเกษตรกร มีแนวความคิดตรงกับ

พวงเงิน ชนะภูมิ วัลลภ ลำพาย และสมชาย คะนิงบุตร (2540: 6 – 8) กล่าวว่า การพัฒนาสหกรณ์ในประเทศไทย รัฐบาลจะมีบทบาทในการสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือมาตลอด เป็นการจัดตั้งสหกรณ์ที่ริเริ่มจากรัฐบาล โดยที่เป็นการพัฒนารูปแบบจาก “บนลงล่าง” ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวความคิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน สหกรณ์เป็นองค์กรที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการช่วยตนเองเพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิก ดำเนินธุรกิจซึ่งสมาชิกเป็นเจ้าของร่วมกัน ดังนั้นวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการพัฒนาสหกรณ์ คือ การมุ่งพัฒนาให้สหกรณ์เป็นองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความเป็นอิสระพึ่งตนเองมีความเป็นประชาธิปไตย สามารถบริหารจัดการองค์กรได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพให้ยืนหยัดอยู่ในระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ประคอง งามสิริศักดิ์ (2550: 36 - 37) กล่าวว่า สหกรณ์การเกษตร มีความเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก และมีบทบาทสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาชนบทในการพัฒนา ด้านต่าง ๆ ได้แก่

1) ด้านเศรษฐกิจ สหกรณ์ทำหน้าที่เป็นสถาบันทางการเงินของชุมชน เป็นองค์กรทางธุรกิจบริหารจัดการ และดำเนินธุรกิจตามความต้องการของสมาชิก ทำให้สมาชิกในชุมชนมีโอกาสในการประกอบอาชีพ และพัฒนาอาชีพของตนเอง โดยสมาชิกเป็นเจ้าของกิจการ และเป็นลูกค้าของสหกรณ์ (Co-owner and Co-customer) ซึ่งทำหน้าที่คอยตรวจสอบการดำเนินงานได้ในทุกขั้นตอนและกำหนดให้ผู้บริหารงานสหกรณ์ต้องชี้แจงผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมาให้กับสมาชิกผู้เป็นเจ้าของ ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นและลูกค้า ผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่เกิดจากการดำเนินงานสมาชิกทุกคนมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งตามส่วนธุรกิจที่ทำไว้กับสหกรณ์

2) ด้านสังคม สหกรณ์เป็นสถาบันทางสังคม และสถาบันทางการศึกษา เป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชนส่งเสริมให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ทั้งเรื่องการสหกรณ์ ความรู้ในวิชาการด้านอื่น ๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ กระจายข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ การรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ในชุมชน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมและการสาธารณสุขประโยชน์แก่สมาชิก เพราะผลประโยชน์จากการดำเนินงานของสหกรณ์ต้องจัดสรรไว้เป็นทุนสำรอง และเงินทุนอื่นส่วนหนึ่งซึ่งจะไม่นำมาแบ่งปันกันแต่กันไว้ใช้เพื่อส่วนรวม และการขยายกิจการสำหรับบริการสมาชิกช่วยเหลือสมาชิกและชุมชนที่มีความเดือดร้อน

3) ด้านการเมืองการปกครอง สหกรณ์เป็นสถาบันหรือองค์การที่มีการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่สหกรณ์กำหนดขึ้น มีสิทธิหน้าที่ในการตรวจสอบสหกรณ์ภายในกรอบของกฎหมาย ข้อบังคับและระเบียบของสหกรณ์อย่างเสมอภาคกัน หนึ่งคนหนึ่งเสียง (One man one vote) โดยได้ปฏิบัติจริงเห็นเป็นรูปธรรม เช่น การเลือกตั้งตัวแทนของสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถ มีความเสียสละเข้าไปเป็นผู้บริหารหรือคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ในการบริหารกิจการสหกรณ์ และเพื่อจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิกโดยรวมอย่างเป็นธรรม

จากแนวคิดของนักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ อาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีบทบาทสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1) ด้านเศรษฐกิจ สหกรณ์ทำหน้าที่เป็นองค์กรที่ช่วยเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายในการดำเนินชีวิตของครัวเรือน เพิ่มความมั่นคงทางการเงินผ่านการออมเงิน และเป็นแหล่งเงินทุนของคนในชุมชน ยกกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์และคนในชุมชน

2) ด้านสังคม สหกรณ์เป็นองค์กรทางสังคม และองค์กรทางการศึกษา เป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชนในวิชาการด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมและการสาธารณสุขประโยชน์แก่สมาชิกและชุมชน

3) ด้านการเมืองการปกครอง สหกรณ์เป็นองค์กรบนวิถีทางประชาธิปไตย สมาชิกทุกคนมีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค การมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่ม กำหนดทิศทาง ข้อกำหนดต่าง ๆ ระเบียบ กฎเกณฑ์ ในการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาต่างๆร่วมกัน โดยเสียงส่วนใหญ่และคำนึงถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเสียงส่วนน้อย เพื่อหาทางออกหรือแนวทางการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติวิธีและอยู่บนความถูกต้อง

อัญชลี เจ็งเจริญ (2531: 26 – 28) ได้กล่าวถึงบทบาทของสหกรณ์การเกษตรในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมว่า สหกรณ์หากมีความเข้มแข็งและมีขนาดการดำเนินงานใหญ่พอสามารถที่จะช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิก สังคมและเศรษฐกิจ โดยจะสามารถทำให้เกิดผลตามเป้าหมายเบื้องต้นทางเศรษฐกิจ 4 ประการ

1) การช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ ธุรกิจของสหกรณ์นั้นอาจดำเนินงานให้มีขอบข่ายกว้างขวาง ครอบคลุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลายประเภท ตั้งแต่การผลิตทางการเกษตรกรรม อุตสาหกรรมเกษตร การบรรจุหีบห่อ การจัดจำหน่าย ธุรกิจบริการและสหกรณ์ร้านค้า เป็นต้น ในประเทศที่ขบวนการสหกรณ์ก้าวหน้า เข้มแข็งและดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น สวีเดน เดนมาร์ก เนเธอร์แลนด์ อังกฤษ สหกรณ์จะมีกิจกรรมมากมายหลายอย่างและสามารถจ้างพนักงานมาดำเนินธุรกิจกับคนที่เป็สมาชิกและไม่เป็นสมาชิก ซึ่งแม้สหกรณ์ในประเทศไทยจะไม่สามารถเอาอย่างประเทศเหล่านี้ได้ แต่ก็สามารถเรียนรู้และนำเอาหลักหรือวิธีการดำเนินงานบางอย่างมาปรับใช้กับสหกรณ์เมืองไทยได้ เช่น การช่วยหาเงินทุน การให้ความรู้ทางด้านการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลักของสมาชิก การจัดวางแผนการผลิตและการตลาด เป็นต้น

2) บทบาทการช่วยรักษาเสถียรภาพของราคา สหกรณ์นั้นโดยหลักการแล้ว เป็นหน่วยงานที่เกิดจากการร่วมมือของสมาชิกในการรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสมาชิกจะได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของสหกรณ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การกั๊ยืมโดยเสียดอกเบี้ยในอัตราต่ำ การรวมกันขายผลผลิตเพื่อให้มีอำนาจต่อรองราคามากขึ้น การซื้อวัสดุอุปกรณ์จากสหกรณ์รวมกันจำนวนมากเพื่อให้ได้ราคาถูกลง และการแบ่งเงินเฉลี่ยคืนแก่สมาชิกตามอัตราส่วนแห่งธุรกิจที่ทำกับสหกรณ์ สหกรณ์ไม่ใช่หน่วยธุรกิจที่ต้องการสร้างสมกำไร แต่ต้องการที่จะให้บริการแก่สมาชิกและสังคมส่วนรวม จึงอาจกล่าวได้ว่าสหกรณ์เป็นสถาบันของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน ดังนั้น สหกรณ์จึงเป็นสถาบันที่ประชาชนเชื่อได้ว่าจะไม่ฉวยโอกาสในการขึ้นราคาสินค้าเพื่อแสวงหากำไรเกินควร ในการผลิตทางการเกษตรนั้นเนื่องจากผู้ผลิตไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้มากนักทั้งในด้านปริมาณและราคาผลผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรรายย่อยนั้นไม่สามารถต่อรองเรื่องราคาได้เลย ดังนั้น ในแง่ของเสถียรภาพทางราคา สหกรณ์การเกษตรควรทำหน้าที่ในการต่อรองราคา ในการขายผลผลิตของสมาชิกเพื่อให้สมาชิกสามารถขายสินค้าที่ตนผลิตได้ในราคาเป็นธรรม เพราะสหกรณ์รวบรวมผลผลิตของตนและในยามที่ประเทศประสบปัญหาวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ สหกรณ์มีหน้าที่สำรองปริมาณสินค้าอุปโภค บริโภคและตรึงราคาไว้มิให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน ถ้าหากประเทศไทยสามารถพัฒนาระบบสหกรณ์ให้เข้มแข็งเป็นปึกแผ่นจนเป็นหลักประกันเรื่องราคาแก่เกษตรกรที่เป็นสมาชิกได้แล้ว ก็จะมีส่วนช่วยพัฒนาเศรษฐกิจชนบทอย่างมาก

3) สหกรณ์ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยการช่วยให้เกิดความเจริญทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อหน่วยผลิตได้นำทรัพยากรอันมีอยู่อย่างจำกัด ไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพหรือผลตอบแทนสูงสุด สหกรณ์สามารถมีบทบาทโดยการเป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้ผลิต

กับผู้ซื้อผลผลิต ทำให้เกิดประโยชน์หลายด้านด้วยกัน คือ ประการที่หนึ่ง ทำให้ผู้ผลิตทราบว่าสินค้าใดมีผู้ต้องการในปริมาณเท่าไร เพื่อหน่วยผลิตจะได้ผลิตตามจำนวนที่ต้องการ ขจัดความสูญเปล่าในการผลิตเกินความต้องการในสินค้าบางชนิด ในขณะที่สินค้าชนิดอื่นมีไม่พอกับความต้องการ อีกประการหนึ่ง ที่สหกรณ์เป็นผู้จำหน่ายสินค้าบริการเองนั้นเป็นการตัดคนกลางออกไป ทำให้ผู้ขายผลผลิตผ่านสหกรณ์ได้ในราคาที่สูงขึ้น และผู้บริโภคซึ่งซื้อสินค้าจากสหกรณ์สามารถซื้อได้ในราคาที่ถูกลงกว่าท้องตลาด นอกจากนี้ สหกรณ์ยังช่วยระดมทุนจากสมาชิกมาลงทุนในการประกอบการผลิต หรือดำเนินธุรกิจต่าง ๆ ซึ่งประชาชนแต่ละคนขาดทุนทรัพย์และความสามารถที่จะดำเนินการโดยลำพัง เงินออมของสมาชิกก็จะถูกใช้ไปในการลงทุนในชุมชนนั้น แทนที่จะถูกส่งเข้าส่วนกลางดังที่ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติกันอยู่ จึงเห็นได้ว่าสหกรณ์อาจช่วยให้เกิดความเจริญทางเศรษฐกิจ ด้วยการทำให้ประชาชนที่เป็นสมาชิกได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจและมีความเป็นอยู่ดีขึ้นได้ หากมีการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ

4) สหกรณ์ช่วยให้เกิดความยุติธรรมทางเศรษฐกิจ ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเห็นได้จากการเพิ่มของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติในอัตราที่สูง มีความเจริญทางวัตถุมากมาย เช่น ถนนหนทาง บ้านเรือน สิ่งก่อสร้างที่เพิ่มขึ้นอย่างมากมาย แต่สิ่งที่ไม่สามารถทำได้สำเร็จก็คือ การสร้างความยุติธรรมทางเศรษฐกิจให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเสมอภาคกัน มิให้เกิดความสุรุษสุร่าย ฟุ่มเฟือยในส่วนหนึ่งของสังคม ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งต้องยังชีพอยู่อย่างแร้นแค้น ความเหลื่อมล้ำกันอย่างมากในฐานะทางเศรษฐกิจ ทำให้สภาพสังคมเกิดความยุ่งยากสับสน ในสังคมที่ประชาชนมีฐานะความเป็นอยู่ไม่แตกต่างกันมากนัก การจีปสันชิงทรัพย์ ประกอบอาชีพผิดศีลธรรม อาจเกิดขึ้นได้น้อย แต่ถ้าสังคมนั้นมีความเหลื่อมล้ำอย่างมาก อาชญากรรมก็เกิดขึ้นมากเป็นเงาตามตัว เพราะรู้สึกว่าการจีปสันได้ผลคุ้มค่ากับการเสี่ยงต่อการถูกจับ และถูกจำคุก หากขบวนการสหกรณ์มีความเข้มแข็ง ประกอบธุรกิจหลายด้านย่อมจะช่วยรักษาผลประโยชน์ของสมาชิกได้ ทั้งประโยชน์จากการขายผลผลิตในราคาที่สูงเพราะตัดพ่อค้าคนกลางออกไป นอกจากนี้สหกรณ์ยังนำผลกำไรมาเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิกตามส่วนแห่งธุรกิจที่สมาชิกทำกับสหกรณ์

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้า งานวิจัย หรือผู้ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสหกรณ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์เพิ่มเติม ดังนี้

เนียน คำมูลตรี (2536: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร : ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์การเกษตรอากาศอำนวย อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดสกลนคร พบว่า สมาชิกสหกรณ์มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่า เพศ เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านการอยากร่วมพัฒนาและการพาผู้คุณธรรม อายุ มีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านอาหาร การศึกษา และอนามัย ตัวแปรด้านจำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้ แหล่งข้อมูลข่าวสาร กลุ่มเศรษฐกิจในท้องถิ่น จำนวนที่ดินที่ถือครอง และการกู้ยืมเงิน เป็นตัวแปรที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต และพบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีความพึงพอใจสหกรณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากบทบาทสหกรณ์ภาคเกษตรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมของธุรกิจการให้เงินกู้/สินเชื่อมากกว่าธุรกิจทางการตลาดและกิจกรรมด้านอื่น ๆ ซึ่งสมาชิกได้รับประโยชน์มากที่สุดจากธุรกิจด้านสินเชื่อ และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เพราะสหกรณ์ภาคเกษตรเป็นแหล่งเงินกู้/สินเชื่อการเกษตร ที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าแหล่งเงินทุนอื่น ๆ การดำเนินกิจกรรมทางการตลาดของสหกรณ์ส่วนใหญ่มีจุดอ่อนอยู่มาก เนื่องจาก บุคลากรของสหกรณ์ เช่น ฝ่ายจัดการคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ไม่มีความรู้เรื่องการบริหารจัดการด้านนี้ ขาดประสบการณ์ในการดำเนินการ มีเงินทุนดำเนินการจำกัด ไม่มีความพร้อมด้านเครื่องมืออุปกรณ์ทางการผลิต และการแปรรูปผลผลิต อีกทั้งไม่มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ณรงค์ศักดิ์ ทาเกิด (2543: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของสมาชิกในโครงการหมู่บ้านสหกรณ์สันกำแพง กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชากรผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตของตนเองอยู่ในระดับสูงในทุกด้านที่ทำการสอบถาม ซึ่งตรงข้ามกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากประชากรส่วนใหญ่ก่อนที่จะเข้าเป็นสมาชิกหมู่บ้านสหกรณ์สันกำแพงนั้น จะเป็นผู้ยากจนไม่มีที่ดินทำกิน เมื่อได้รับการจัดสรรที่ดินตามโครงการพระราชดำริ และได้รับการดูแลด้านสาธารณสุขปลอดภัยพื้นฐานจากรัฐ จึงทำให้ประชากรส่วนใหญ่เห็นว่าคุณภาพชีวิตปัจจุบันมีสภาพดีกว่าในอดีต

เกียรติภูมิ จินดาวงศ์ (2536: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรพญาเม็งราย จำกัด ตามการรับรู้ของสมาชิกสหกรณ์ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้บทบาทหน้าที่ของสหกรณ์ที่ต้องพึงมีต่อสมาชิกนั้น เป็นเรื่องสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ และสมาชิกมีความคาดหวังว่าการดำเนินกิจกรรมของสหกรณ์ มีส่วนทำให้คุณภาพชีวิตของสมาชิกดีขึ้น

กรรณิการ์ อินทรทิพย์ (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเวียงชัย จำกัด อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อธุรกิจด้านต่างๆ ได้แก่ ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจออมทรัพย์ ธุรกิจขาย การศึกษาอบรมและการส่งเสริมอาชีพ ธุรกิจซื้อ ตามลำดับ ซึ่งความพอใจในแต่ละบทบาทแตกต่างกันตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ในระดับความเชื่อมั่น 0.01

สำหรับบทบาทการดำเนินงานของสหกรณ์ในการตอบสนองความต้องการของสมาชิกด้านธุรกิจสินเชื่อพบว่า สมาชิกกู้เงินจากสหกรณ์ในรูปเงินสดเฉลี่ย 26,480 บาท โดยกู้ทั้งระยะสั้นและระยะปานกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อการผลิตในขณะเดียวกัน สมาชิกส่วนใหญ่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดเวลา ในธุรกิจซื้อพบว่าส่วนใหญ่สมาชิกซื้อสินค้าประเภทวัสดุอุปกรณ์การเกษตรโดยมีสาเหตุในการซื้อคือต้องการเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจและต้องการอุดหนุนสหกรณ์ ในธุรกิจขายพบว่า สมาชิกเกือบครึ่งหนึ่งนำผลผลิตข้าวและข้าวโพดมาจำหน่ายให้สหกรณ์ เช่นเดียวกับธุรกิจออมทรัพย์พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่นำเงินมาฝากกับสหกรณ์เนื่องจากพอใจกับดอกเบี้ยที่สหกรณ์จ่าย สำหรับการศึกษอบรมและส่งเสริมอาชีพนั้นพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ได้รับการบริการข่าวสารทางการเกษตรจากสหกรณ์โดยประธานกลุ่มเป็นผู้ให้ข่าวสาร และสมาชิกมีความรู้ในเรื่องหลักสหกรณ์โดยวิธีการประชุมจากประธานกลุ่ม

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานพบว่า ในการดำเนินธุรกิจ สหกรณ์ยังอาศัยเงินทุน (เงินกู้) จาก ธ.ก.ส. และกรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยสมาชิกส่วนใหญ่เข้าเป็นสมาชิกเพราะต้องการกู้เงินและต้องการเป็นสมาชิกสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ สมาชิกขาดจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของสหกรณ์ และเห็นว่าคณะกรรมการส่วนใหญ่ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ ไม่มีความรู้ในระเบียบข้อบังคับ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ และมีการตัดสินใจแก้ปัญหาล่าช้า สำหรับฝ่ายจัดการสมาชิกเห็นว่า พนักงานมีความรับผิดชอบแต่ขาดประสบการณ์ในการทำธุรกิจ สหกรณ์ยังใช้ประโยชน์จากตลาดกลางไม่เต็มที่ และเห็นว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์มีน้อยจึงดูแลแนะนำส่งเสริมสหกรณ์แก่สมาชิกได้ไม่ทั่วถึง

สรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นมาเป็นแนวทางในการศึกษา เพราะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของสหกรณ์การเกษตร ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุงบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ รวมถึงแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสหกรณ์ต่อไป



บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึง บทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ โดยเลือกใช้ประเภทการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือทำการศึกษากลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรอำเภอเมืองขอนแก่น จำกัด ณ สิ้นปีบัญชี 31 มีนาคม 2556 จำนวน 6,620 ราย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ขนาดตัวอย่างที่ใช้เป็นตัวแทนของสหกรณ์ คำนวณจากประชากรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ ณ วันสิ้นปีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2556 จำนวน 6,620 คน เป็นการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากร และกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.05 โดยใช้สูตรของ Taro Yamane จะได้ขนาดตัวอย่าง ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ e คือ ความคลาดเคลื่อนของการเลือกตัวอย่าง

N คือ ขนาดของประชากร

n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

$$\text{แทนค่า } n = \frac{6,620}{1 + 6,620(0.05)^2}$$

$$n = 378$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการศึกษาเท่ากับ 378 คน เพื่อทำการศึกษาต่อไป

1.3 การสุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากกลุ่มตัวอย่างจากประชากรสมาชิกผู้มาใช้บริการสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด โดยไม่ให้มีการซ้ำ ในการศึกษาครั้งนี้ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 378 คน เพื่อลดความคลาดเคลื่อนและเพื่อความผิดพลาด เนื่องจากผู้ศึกษาใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ได้อาศัยทฤษฎีความน่าจะเป็น ไม่ค้ำนึ่งว่าประชากรเป้าหมายนั้นจะมีโอกาสหรือความน่าจะเป็นที่จะถูกเลือกมาเป็นตัวอย่างโดยเท่าเทียมกันหรือไม่ แต่จะค้ำนึ่งถึงความสะดวกและประหยัดในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อความรวดเร็ว จึงใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ผู้ศึกษาทำการเก็บข้อมูล โดยเก็บข้อมูลจากสมาชิกสหกรณ์ที่เข้ามาใช้บริการสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1 การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าวิจัย ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แบบสอบถาม (questionnaire) จากงานวิจัยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน และนำมาปรับให้เหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายปิด (close-ended question) และคำถามแบบปลายเปิด (open-ended question) ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการศึกษา โดยมีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์เป็นแบบสอบถามที่ให้เลือกคำตอบแบบคำตอบเดียว แบบสอบถามจัดทำขึ้นเพื่อหาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา รายได้ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์เป็นแบบสอบถามที่ให้เลือกคำตอบแบบคำตอบเดียว จำนวน 6 ข้อ แบบสอบถามจัดทำขึ้นเพื่อหาข้อมูลการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามจัดทำขึ้นเพื่อหาระดับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมของสมาชิกสหกรณ์ มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ ซึ่งกำหนดไว้ 5 ระดับ ตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ของลิเคอร์ต (Likert) มีความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง บทบาทของสหกรณ์ที่เห็นว่าอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง บทบาทของสหกรณ์ที่เห็นว่าอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง บทบาทของสหกรณ์ที่เห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง บทบาทของสหกรณ์ที่เห็นว่าอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง บทบาทของสหกรณ์ที่เห็นว่าอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิก ของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด แบบสอบถามจัดทำขึ้นเพื่อหาระดับความสำคัญของปัญหาและอุปสรรคของบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ ซึ่งกำหนดไว้ 5 ระดับ ตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ของลิเคอร์ต (Likert) มีความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง บทบาทของสหกรณ์ที่เห็นว่าอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง บทบาทของสหกรณ์ที่เห็นว่าอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง บทบาทของสหกรณ์ที่เห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง บทบาทของสหกรณ์ที่เห็นว่าอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง บทบาทของสหกรณ์ที่เห็นว่าอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 เป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended Response Question) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์

2.2 การทดสอบเครื่องมือ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการทดสอบเครื่องมือก่อนที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งวิธีการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา นั้น ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ได้สร้างเสร็จแล้วพร้อมทั้งนิยามของตัวแปรที่มุ่งวัดให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการวัด และให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่กำหนดไว้เป็นรายชื่อ

การทดสอบความเชื่อมั่นหรือความน่าเชื่อถือได้ (Reliability) การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้วิธีของครอนบัก (Cronbach) ซึ่งหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ผู้ศึกษานำแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด ไปทดสอบก่อน (Pre-test) เพื่อหาความน่าเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of alpha) ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา Alpha เท่ากับ .81 หากค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (α) เข้าใกล้ค่า 1.00 ถือว่าเครื่องมือวัดนั้นใช้ได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้ข้อมูลปฐมภูมิ ที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามจากแบบสอบถาม โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากสมาชิกผู้มาใช้บริการที่สหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด โดยไม่ให้มีการซ้ำ ให้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แปลผลและเขียนรายงานการศึกษา ส่วนข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการค้นคว้าเอกสารทางวิชาการ อินเทอร์เน็ต ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเอกสารรายงานประจำปี เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่ใช้เป็นแนวทางในการศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ซึ่งประกอบด้วย

4.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจ ใช้สถิติขั้นพื้นฐานเป็นสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เพื่ออธิบายคุณสมบัติทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นข้อมูลเบื้องต้น ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในด้านเศรษฐกิจ และในด้านสังคม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย \bar{x} และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้เกณฑ์การแปลผลของ ซูศรี วงศ์รัตน์ (2541: 75) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ที่เห็นว่าอยู่ในระดับมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ที่เห็นว่าอยู่ในระดับมาก
 ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ที่เห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ที่เห็นว่าอยู่ในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ที่เห็นว่าอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย \bar{X} และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้เกณฑ์การแปลผลของ ชูศรี วงศ์รัตนะ (2541 : 75) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคที่เห็นว่าอยู่ในระดับมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคที่เห็นว่าอยู่ในระดับมาก
 ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคที่เห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคที่เห็นว่าอยู่ในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคที่เห็นว่าอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.4 การเปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ จำแนกตามสภาพทั่วไปของสมาชิก และการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์ ใช้สถิติทดสอบค่า t-test และ ค่า F-test

4.5 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) และนำเสนอแบบความเรียงจากมากไปหาน้อย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง บทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ ครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร จำนวน 6,620 คน มีกลุ่มตัวอย่าง 378 คน ตามการกำหนดขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane ในระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 81 และได้ทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ค่าร้อยละ (Percentages) ค่าเฉลี่ย (Means) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviations : S.D.) ค่า t-test และค่า F-test (One - way ANOVA) แล้วนำมาเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 4 ข้อ ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด

สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียดได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวน และค่าร้อยละ สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
- ชาย	236	62.40
- หญิง	142	37.60
รวม	378	100.00

จากตารางที่ 4.1 การสำรวจกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด เมื่อพิจารณาสัดส่วนของเพศหญิงและเพศชาย พบว่า สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 62.40 และเป็นเพศหญิง จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 37.60

ตารางที่ 4.2 จำนวน และค่าร้อยละ สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด จำแนกตามอายุ

			(n=378)
อายุ	จำนวน	ร้อยละ	
- อายุต่ำกว่า 30 ปี	5	1.30	
- อายุ 31 – 40 ปี	35	9.30	
- อายุ 41 – 50 ปี	92	24.30	
- อายุ 51 – 60 ปี	231	61.00	
- อายุ 61 ปีขึ้นไป	15	4.00	
รวม	378	100.00	

จากตารางที่ 4.2 การสำรวจกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด เมื่อพิจารณาสัดส่วนของอายุ พบว่า สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 61.10 รองลงมาคืออายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 24.30 อายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 9.30 อายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 และอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30

ตารางที่ 4.3 จำนวน และค่าร้อยละ สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น
จำกัด จำแนกตามวุฒิการศึกษา

(n=378)

วุฒิการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
- ประถมศึกษา	266	70.40
- มัธยมศึกษาปีที่ 3	85	22.50
- มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า	27	7.10
รวม	378	100.00

จากตารางที่ 4.3 การสำรวจกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด เมื่อพิจารณาสัดส่วนของวุฒิการศึกษา พบว่า สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 70.40 รองลงมาคือวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 และวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.10

ตารางที่ 4.4 จำนวน และค่าร้อยละ สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น
จำกัด จำแนกตามรายได้

(n=378)

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
- 3,001 – 5,000 บาทต่อเดือน	103	27.20
- 5,001 – 7,000 บาทต่อเดือน	183	48.40
- 7,001 – 10,000 บาทต่อเดือน	80	21.20
- 10,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป	12	3.20
รวม	378	100.00

จากตารางที่ 4.4 การสำรวจกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด เมื่อพิจารณาสัดส่วนของรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 5,001 – 7,000 บาทต่อเดือน จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 48.40 รองลงมารายได้เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3,001 – 5,000 บาทต่อเดือน จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 27.20 รายได้เฉลี่ยอยู่

ระหว่าง 7,001 – 10,000 บาทต่อเดือน จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 21.20 และรายได้เฉลี่ยอยู่
ระหว่าง 10,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.20

ตารางที่ 4.5 จำนวน และค่าร้อยละ สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น
จำกัด จำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก

(n=378)

ระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์	จำนวน	ร้อยละ
6-10 ปี	45	11.90
10 – 15 ปี	235	62.20
16 ปี ขึ้นไป	98	25.90
รวม	378	100.00

จากตารางที่ 4.5 ผลการศึกษาพบว่า การสำรวจกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกสหกรณ์
การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด เมื่อพิจารณาสัดส่วนของระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ พบว่า
สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ อยู่ระหว่าง 10 – 15 ปี จำนวน 235 คน
คิดเป็นร้อยละ 62.20 รองลงมามีระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์อยู่ระหว่าง 16 ปีขึ้นไป จำนวน
98 คน คิดเป็นร้อยละ 25.90 และมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ อยู่ระหว่าง 6 – 10 ปี จำนวน
45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.90

2. การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด

การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น
ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจสินเชื่อ การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจเงินรับฝากกับ
สหกรณ์ การมีส่วนร่วมทำธุรกิจซื้อวัสดุอุปกรณ์การเกษตรกับสหกรณ์ การเข้าร่วมโครงการแก้ไข
ปัญหานี้สินของสหกรณ์ การมีส่วนร่วมทำธุรกิจขายผลผลิตทางการเกษตรให้กับสหกรณ์ และการ
ร่วมทำกิจกรรมส่วนรวมกับสหกรณ์ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียดได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.6 จำนวน และค่าร้อยละ การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์
การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ของสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการร่วมทำ
ธุรกิจสินเชื่อ

(n=378)

การร่วมทำธุรกิจสินเชื่อ	จำนวน	ร้อยละ
กู้เงินระยะสั้น	45	11.90
กู้เงินระยะปานกลาง	78	20.60
กู้เงินระยะสั้นและระยะปานกลาง	255	67.50
รวม	378	100.00

จากตารางที่ 4.6 การสำรวจกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น
จำกัด เมื่อพิจารณาสัดส่วนของการร่วมทำธุรกิจสินเชื่อกับสหกรณ์ พบว่า สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่
กู้เงินระยะสั้นและระยะปานกลางจากสหกรณ์ จำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 67.50 รองลงมากู้เงิน
ระยะปานกลางจากสหกรณ์ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 20.60 และกู้เงินระยะสั้นเพียงอย่างเดียว
จากสหกรณ์ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.90

ตารางที่ 4.7 จำนวน และค่าร้อยละ การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์
การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ของสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการร่วมทำธุรกิจ
เงินรับฝากกับสหกรณ์

การร่วมทำธุรกิจเงินรับฝาก	จำนวน	ร้อยละ
ฝากออมทรัพย์เพื่อถอน	261	69.00
ฝากออมทรัพย์พิเศษ	38	10.10
อื่น ๆ (ฝากในรูปแบบอื่นอย่างเดียว)	79	20.90
รวม	378	100.00

จากตารางที่ 4.7 ผลการศึกษาพบว่า การสำรวจกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกสหกรณ์
การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด เมื่อพิจารณาสัดส่วนของการร่วมทำธุรกิจเงินรับฝากกับสหกรณ์
พบว่า สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ฝากออมทรัพย์เพื่อถอนกับสหกรณ์ จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ

69.00 รองลงมาเป็นการฝากในรูปแบบหุ้นเพียงอย่างเดียวกับสหกรณ์ จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 20.90 และฝากออมทรัพย์พิเศษกับสหกรณ์ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 10.10

ตารางที่ 4.8 จำนวน และค่าร้อยละ การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์ การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ของสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการร่วมทำซื้อ วัสดุอุปกรณ์การเกษตรกับสหกรณ์

การร่วมทำธุรกิจซื้อ	จำนวน	ร้อยละ
ซื้อเป็นเงินเชื่อ	299	79.10
ซื้อเป็นเงินเชื่อในโครงการส่งเสริม	1	0.30
อื่น ๆ (ซื้อจากภายนอก)	78	20.60
รวม	378	100.00

จากตารางที่ 4.8 ผลการศึกษาพบว่า การสำรวจกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกสหกรณ์ การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด เมื่อพิจารณาสัดส่วนของการร่วมทำธุรกิจซื้อวัสดุอุปกรณ์การเกษตรกับสหกรณ์ พบว่า สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ร่วมทำธุรกิจซื้อวัสดุอุปกรณ์การเกษตรกับสหกรณ์เป็นเงินเชื่อ จำนวน 299 คน คิดเป็นร้อยละ 79.10 รองลงมาเป็นการซื้อวัสดุอุปกรณ์การเกษตรจากภายนอก จำนวน 78คน คิดเป็นร้อยละ 20.60 และร่วมทำธุรกิจซื้อวัสดุอุปกรณ์การเกษตรกับสหกรณ์เป็นเงินเชื่อในโครงการส่งเสริมการเกษตร จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.30

ตารางที่ 4.9 จำนวน และค่าร้อยละ การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์
การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ของสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการเข้าร่วม
โครงการแก้ไขปัญหานี้สินของสหกรณ์

(n=378)

การเข้าร่วมโครงการฯ	จำนวน	ร้อยละ
เข้าร่วมโครงการ	261	69.00
ไม่เข้าร่วมโครงการ	39	10.30
เข้าร่วมโครงการอื่น ๆ	78	20.60
รวม	378	100.00

จากตารางที่ 4.9 ผลการศึกษาพบว่า การสำรวจกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกสหกรณ์
การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด เมื่อพิจารณาสัดส่วนของการเข้าร่วม โครงการแก้ไขปัญหานี้สิน
หรือโครงการปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับสหกรณ์ พบว่า สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่เข้าร่วม
โครงการฯ กับสหกรณ์ จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 69.00 รองลงมาเป็นเข้าร่วมโครงการอื่น ๆ
กับสหกรณ์ เช่น ความช่วยเหลือหากเกิดภัยพิบัติจากธรรมชาติ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 20.60
และไม่เข้าร่วมโครงการฯ กับสหกรณ์ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 10.30



ตารางที่ 4.10 จำนวน และค่าร้อยละ การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์

การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ของสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการร่วมทำธุรกิจ
ขายผลผลิตทางการเกษตรให้กับสหกรณ์

(n=378)

การขายผลผลิตให้สหกรณ์	จำนวน	ร้อยละ
ขาย	175	46.30
ไม่ขาย	203	53.70
รวม	378	100.00

จากตารางที่ 4.10 ผลการศึกษาพบว่า การสำรวจกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกสหกรณ์
การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด เมื่อพิจารณาสัดส่วนของการร่วมทำธุรกิจขายผลผลิตทางการเกษตร
ให้กับสหกรณ์ พบว่า สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ไม่ได้ขายผลผลิตทางการเกษตรให้กับสหกรณ์
จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 53.70 และมีสมาชิกที่ขายผลผลิตทางการเกษตรให้กับสหกรณ์
จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 46.30

ตารางที่ 4.11 จำนวน และค่าร้อยละ การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์
การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ของสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการร่วมทำ
กิจกรรมส่วนรวมกับสหกรณ์

(n=378)

การร่วมทำกิจกรรมกับสหกรณ์	จำนวน	ร้อยละ
- เข้าร่วมเป็นบางครั้ง	378	100.00
รวม	378	100.00

จากตารางที่ 4.11 ผลการศึกษาพบว่า การสำรวจกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกสหกรณ์
การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด เมื่อพิจารณาสัดส่วนของการร่วมทำกิจกรรมส่วนรวมกับสหกรณ์
พบว่า สมาชิกสหกรณ์ทั้งหมดเข้าร่วมกิจกรรมส่วนรวมกับสหกรณ์เป็นบางครั้ง

3. ระดับของบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์

3.1 ระดับของบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับของบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจตามกิจกรรม

(n=378)

บทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิก : ด้านเศรษฐกิจ	\bar{X}	S.D.	ระดับบทบาท
1. การรักษากรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน	4.04	1.23	มาก
2. การเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำ	4.78	.41	มากที่สุด
3. การมีรายได้จากการประกอบอาชีพดีขึ้น	3.64	.80	มาก
4. การมีรายจ่ายในการประกอบอาชีพลดลง	3.03	.76	ปานกลาง
5. การส่งเสริมการออมทรัพย์	4.79	.40	มากที่สุด
6. การรับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรม	4.43	.49	มาก
7. การใช้ระบบชั่งตวงวัด ที่โปร่งใส ยุติธรรม	3.04	.60	ปานกลาง
8. การลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตร	2.89	.54	ปานกลาง
9. การส่งเสริมให้ผลิตสินค้าได้มาตรฐาน	2.72	.64	ปานกลาง
10. มีโครงการให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิก	4.79	.40	มากที่สุด
11. มีโครงการปรับปรุงโครงสร้างหนี้	5.00	.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	3.92	.57	มาก

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์พบว่า สหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า สหกรณ์มีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การจัดโครงการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เพื่อช่วยเหลือสมาชิก รองลงมาคือ การจัดโครงการให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกที่ได้รับภัยจากธรรมชาติ การส่งเสริมการออมทรัพย์ และการเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน

ดอกเบี้ยยต่ำ กิจกรรมที่สหกรณ์มีบทบาทอยู่ในระดับมาก คือ การรับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรม การช่วยให้สามารถรักษากรรมสิทธิ์ในที่ดินไว้ได้ และการมีรายได้จากการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่สหกรณ์มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง คือ การมีระบบชั่ง ตวง วัด ที่โปร่งใส ยุติธรรม การช่วยลดรายจ่ายในการประกอบอาชีพลง การลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตร โดยที่กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บทบาทในการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

3.2 ระดับของบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคม

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับของบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคมตามกิจกรรม

(n=378)			
บทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด	\bar{X}	S.D.	ระดับบทบาท
ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิก : ด้านสังคม			
1. การช่วยให้เกิดความสามัคคีในหมู่สมาชิก	4.23	.78	มาก
2. ก่อให้เกิดการเสียสละเพื่อส่วนรวม	3.26	.80	ปานกลาง
3. การช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ทางสังคม	3.29	.81	ปานกลาง
4. การให้การสนับสนุน ช่วยเหลือวัด โรงเรียน	3.12	1.01	ปานกลาง
5. การช่วยให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง มีการช่วยเหลือกัน พึ่งพาอาศัยกัน	2.88	.72	ปานกลาง
6. การให้การศึกษอบรม พัฒนาความรู้	3.68	.47	มาก
7. การแจ้งให้สมาชิกทราบเพื่อเข้าร่วมการประชุมใหญ่	4.85	.43	มากที่สุด
8. การส่งเสริมหลักการประชาธิปไตย			
9. การดำเนินธุรกิจตามความต้องการของสมาชิก	4.88	.32	มากที่สุด
	4.10	.73	มาก
เฉลี่ยรวม	3.11	.55	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์พบว่า สหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.11$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า สหกรณ์มีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด คือ กิจกรรมของสหกรณ์เป็นการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมแบบประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้งคณะกรรมการฯ การเสนอความเห็นในที่ประชุมใหญ่ รองลงมาคือ การแจ้งให้สมาชิกได้รับทราบเพื่อเข้าร่วมการประชุมกลุ่มหรือการประชุมใหญ่ กิจกรรมที่สหกรณ์มีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด คือ วิธีการร่วมมือกันแก้ปัญหาของสหกรณ์ ช่วยให้เกิดความสามัคคีในหมู่สมาชิก การที่สหกรณ์ยึดหลักประชาธิปไตย ในการดำเนินธุรกิจให้ตรงตามความต้องการของสมาชิก และการที่สหกรณ์จัดให้มีการประชุมให้การศึกษา ฝึกอบรม พัฒนาความรู้ที่จำเป็นอย่างสม่ำเสมอ กิจกรรมที่สหกรณ์มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง คือ สหกรณ์ช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ในสังคม ทำให้สภาพความเป็นอยู่ของสังคมดีขึ้น กิจกรรมของสหกรณ์ก่อให้เกิดความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สหกรณ์มีส่วนร่วมให้การสนับสนุน ช่วยเหลือชุมชน เช่น วัด มัสยิด โรงเรียน หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ โดยที่กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สหกรณ์มีส่วนช่วยทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ฟังตนเองและฟังพาทอาศัยซึ่งกันและกัน

4. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์

4.1 ปัญหาและอุปสรรคของบทบาทสหกรณ์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิก

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับของปัญหาและอุปสรรคของบทบาทสหกรณ์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์

	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา
ปัญหาและอุปสรรคของบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์			(n=378)
1. ไม่มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตร ทำให้ไม่สามารถแนะนำส่งเสริมด้านเกษตรได้	4.22	1.26	มาก
2. ไม่มีฐานข้อมูลสมาชิก ทำให้ไม่ทราบความเป็นอยู่ของสมาชิก	4.20	.78	มาก

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

(n=378)

ปัญหาและอุปสรรคของบทบาทสหกรณ์ในการ พัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา
ปัญหาและอุปสรรคของบทบาทสหกรณ์ในการ พัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์	\bar{X}	S.D.	ระดับปัญหา
3. ไม่มีการสำรวจความต้องการของสมาชิก ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างจริงจัง	4.12	.72	มาก
4. มีสวัสดิการเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมาชิกน้อย	4.47	.49	มาก
เฉลี่ยรวม	4.25	.81	มาก

จากตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์พบว่า ระดับของปัญหาและอุปสรรคของบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า ระดับของปัญหาและอุปสรรคของบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สหกรณ์มีสวัสดิการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตน้อย รองลงมาคือ สหกรณ์ไม่มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำให้ไม่สามารถแนะนำส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรได้ และสหกรณ์ไม่มีฐานข้อมูลสมาชิก ทำให้ไม่ทราบสภาพความเป็นอยู่ของสมาชิก เพื่อช่วยเหลือเมื่อสมาชิกประสบปัญหา โดยที่กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สหกรณ์ไม่มีการสำรวจความต้องการของสมาชิกในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างจริงจัง และใช้เป็นนโยบายในการดำเนินงาน

4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์

ตารางที่ 4.15 จำนวนและร้อยละของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมือง
ขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์

(n =378)		
ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1. สหกรณ์ควรเพิ่มวงเงินกู้ให้สูงขึ้นและลด อัตราดอกเบี้ยเงินกู้	18	34.00
2. สหกรณ์ควรรับซื้อผลผลิตในราคาที่สูงกว่า ท้องตลาด	8	15.10
3. สหกรณ์ควรมีเจ้าหน้าที่ด้านเกษตรและมี แปลงสาธิตเพื่อให้ความรู้แก่สมาชิกสหกรณ์	9	17.00
4. สหกรณ์ควรจำหน่ายสินค้าอื่นร่วมด้วย เช่น สินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน	4	7.50
5. สหกรณ์ควรจัดสวัสดิการให้สมาชิกมากขึ้น เช่น การตรวจสุขภาพ ทุนการศึกษา สวัสดิการ ผู้สูงอายุ	14	26.40
รวม	53	100.00

จากตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลทั้งหมด จำนวน 378 คน มีผู้เสนอแนะความคิดเห็นทั้งหมด 53 คน คิดเป็นร้อยละ 14.02 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และมีผู้เสนอแนะความเห็นเห็นว่าสหกรณ์ควรเพิ่มวงเงินกู้ยืมและลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้ต่ำลงมากที่สุด จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 34 รองลงมาคือ เห็นว่าสหกรณ์ควรจัดสวัสดิการให้สมาชิกเพิ่มขึ้น เช่น การตรวจสุขภาพประจำปี การมอบทุนการศึกษาให้บุตรหลานสมาชิก การให้ค่าใช้จ่ายเพื่อดูแลผู้สูงอายุ เห็นว่าสหกรณ์ควรมีเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตร และจัดทำแปลงสาธิตเกษตรเพื่อให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่สมาชิก เห็นว่าสหกรณ์ควรรับซื้อผลผลิตด้านการเกษตรในราคาที่สูงกว่าท้องตลาด และเห็นว่าสหกรณ์ควรหาสินค้าอื่น ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันมาจำหน่ายร่วมด้วย

5. เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนา คุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์

5.1 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนา คุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ จำแนกตามสภาพทั่วไปของสมาชิก

ตารางที่ 4.16 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนา
คุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์: จำแนกตามเพศ

	(n =378)			
เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมือง ขอนแก่น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์	\bar{X}	S.D.	t	p
1. คุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ	3.92	.57	-1.25	.20
2. คุณภาพชีวิตด้านสังคม	3.11	.55	.67	.50

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์พบว่า พบว่า เพศของกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน มีผลต่อ
ระดับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิก
สหกรณ์ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.17 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนา
คุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์: จำแนกตามอายุ

(n =378)

เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมือง ขอนแก่น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์	\bar{X}	S.D.	F	p
1. คุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ	3.92	.57	1.19	.31
2. คุณภาพชีวิตด้านสังคม	3.11	.55	1.38	.24

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์พบว่า พบว่า อายุของกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน มีผลต่อ
ระดับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิก
สหกรณ์ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.18 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนา
คุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ : จำแนกตามวุฒิการศึกษา

(n =378)

เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมือง ขอนแก่น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์	\bar{X}	S.D.	F	p
1. คุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ	3.92	.57	.33	.71
2. คุณภาพชีวิตด้านสังคม	3.11	.55	.08	.91

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.18 ผลการวิเคราะห์พบว่า วุฒิการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน มีผลต่อระดับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ : จำแนกตามรายได้

(n =378)				
เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมือง ขอนแก่น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์	\bar{X}	S.D.	F	p
1. คุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ	3.92	.57	.64	.58
2. คุณภาพชีวิตด้านสังคม	3.11	.55	2.21	.08

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.19 ผลการวิเคราะห์พบว่า รายได้ของกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน มีผลต่อระดับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.20 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนา
คุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ : จำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์

(n =378)				
เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมือง ขอนแก่น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์	\bar{X}	S.D.	F	p
1. คุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ	3.92	.57	23.25	.00**
2. คุณภาพชีวิตด้านสังคม	3.11	.55	61.23	.00**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.20 ผลการวิเคราะห์พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ของกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน มีผลต่อระดับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00

5.2 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนา คุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์

ตารางที่ 4.21 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนา
คุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ : จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจสินเชื่อ

(n =378)				
เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมือง ขอนแก่น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์	\bar{X}	S.D.	F	p
1. คุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ	3.92	.57	15.61	.00**
2. คุณภาพชีวิตด้านสังคม	3.11	.55	23.01	.00**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.21 ผลการวิเคราะห์พบว่า การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจสินเชื่อของกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน มีผลต่อระดับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4.22 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ : จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจเงินรับฝาก

	(n =378)			
เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์	\bar{X}	S.D.	F	p
1. คุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ	3.92	.57	24.81	.00**
2. คุณภาพชีวิตด้านสังคม	3.11	.55	.58	.56**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.22 ผลการวิเคราะห์พบว่า การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจเงินรับฝากของกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน มีผลต่อระดับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ ด้านเศรษฐกิจ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่ในด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.23 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนา
คุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ : จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจซื้อวัสดุอุปกรณ์
การเกษตรกับสหกรณ์

(n=378)

เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมือง ขอนแก่น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์	\bar{X}	S.D.	F	p
1. คุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ	3.92	.57	1.68	.18
2. คุณภาพชีวิตด้านสังคม	3.11	.55	.46	.62

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.23 ผลการวิเคราะห์พบว่า การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจเงินซื้อวัสดุ
อุปกรณ์การเกษตรกับสหกรณ์ของกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน มีผลต่อระดับบทบาทของสหกรณ์
การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ ด้านเศรษฐกิจและด้าน
สังคม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.24 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนา
คุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ : จำแนกตามการมีเข้าร่วม โครงการให้ความช่วยเหลือด้าน
หนี้สินของสหกรณ์

(n=378)

เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมือง ขอนแก่น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์	\bar{X}	S.D.	F	p
1. คุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ	3.92	.57	26.38	.00**
2. คุณภาพชีวิตด้านสังคม	3.11	.55	.33	.71

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.24 ผลการวิเคราะห์พบว่า การเข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหาด้านหนี้สินของกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน มีผลต่อระดับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ ด้านเศรษฐกิจ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่ในด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.25 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนา

คุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ : จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจขายผลผลิตทางการเกษตรให้กับสหกรณ์

(n=378)				
เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์	\bar{X}	S.D.	F	p
1. คุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ	3.92	.57	26.32	.00**
2. คุณภาพชีวิตด้านสังคม	3.11	.55	65.20	.00**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.25 ผลการวิเคราะห์พบว่า การมีส่วนร่วมในการขายผลผลิตให้กับสหกรณ์ของกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน มีผลต่อระดับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

บทที่ 5

สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง บทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ ในครั้งนี้ ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงบทบาทของสหกรณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกได้มากขึ้นและตรงตามความต้องการของสมาชิก ซึ่งผู้ศึกษาได้สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. สรุปการศึกษา
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1. สรุปการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่อง บทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ สามารถสรุปการวิจัย ดังนี้

1.1 สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 62.40 มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี ร้อยละ 61.10 มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 70.40 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,001 – 7,000 บาท ร้อยละ 48.40 และมีระยะเวลาการเป็นสมาชิก 10 – 15 ปี ร้อยละ 62.20

1.2 การมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ร่วมทำธุรกิจสินเชื่อกับสหกรณ์ โดยกู้เงินระยะสั้นและระยะปานกลาง ร้อยละ 67.50 ร่วมทำธุรกิจเงินรับฝากกับสหกรณ์ โดยเป็นการฝากออมทรัพย์เพื่อถอน ร้อยละ 69.00 ร่วมทำธุรกิจซื้อวัสดุอุปกรณ์การเกษตรกับสหกรณ์โดยซื้อเป็นเงินสด ร้อยละ 79.10 เข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินของสหกรณ์ ร้อยละ 69.00 และสมาชิกขายผลผลิตทางการเกษตรให้กับบุคคลภายนอกมากกว่าสหกรณ์ ร้อยละ 53.70

1.3 ระดับของบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์

1.3.1 ระดับของบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนา

คุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาพบว่า ระดับของบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมพบว่า กิจกรรมที่สหกรณ์มีบทบาทมากที่สุด คือ การจัดโครงการให้ความช่วยเหลือด้านหนี้สินหรือการปรับโครงสร้างหนี้ให้แก่สมาชิก การจัดโครงการให้ความช่วยเหลือเมื่อสมาชิกเกิดอุบัติเหตุธรรมชาติ การส่งเสริมการออมทรัพย์ การเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำ รองลงมาคือกิจกรรมที่สหกรณ์มีบทบาทอยู่ในระดับมาก คือ การรับซื้อผลผลิตในราคาที่เป็นธรรม การช่วยให้สามารถรักษากรมสิทธิ์ในที่ดินไว้ได้ การมีรายได้จากการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่สหกรณ์มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง คือ การมีระบบชั่ง ตวง วัด ที่โปร่งใส ยุติธรรม การช่วยลดรายจ่ายในการประกอบอาชีพลง การลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตร โดยที่กิจกรรมที่มีบทบาทน้อยที่สุด คือ บทบาทในการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

1.3.2 ระดับของบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนา

คุณภาพชีวิตด้านสังคม

ผลการศึกษาพบว่า ระดับของบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมพบว่า กิจกรรมที่สหกรณ์มีบทบาทมากที่สุด ได้แก่ การส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมแบบประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้งคณะกรรมการฯ การเสนอความเห็นในที่ประชุมใหญ่ การแจ้งให้สมาชิกได้รับทราบเพื่อเข้าร่วมการประชุมกลุ่มหรือการประชุมใหญ่ รองลงมาคือ กิจกรรมที่สหกรณ์มีบทบาทอยู่ในระดับมาก คือ การช่วยให้เกิดความสามัคคีในหมู่สมาชิก การยึดหลักประชาธิปไตยในการดำเนินธุรกิจให้ตรงตามความต้องการของสมาชิก การจัดให้มีการประชุม ให้การศึกษา ฝึกอบรม พัฒนาความรู้ที่จำเป็นอย่างสม่ำเสมอ กิจกรรมที่สหกรณ์มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง คือ การช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ในสังคม ทำให้สภาพความเป็นอยู่ของสังคมดีขึ้น การช่วยให้เกิดความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยที่กิจกรรมที่มีบทบาทน้อยที่สุด คือ การมีส่วนช่วยทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง พึ่งตนเองและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

1.4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ของบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์

1.4.1 ปัญหาอุปสรรคของบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคของบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ที่มากที่สุด คือ สหกรณ์มีสวัสดิการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตน้อย รองลงมาคือ สหกรณ์ไม่มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำให้ไม่สามารถแนะนำส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรได้ ลำดับต่อมาคือ สหกรณ์ไม่มีฐานข้อมูลสมาชิก ทำให้ไม่ทราบสภาพความเป็นอยู่ของสมาชิก เพื่อช่วยเหลือเมื่อสมาชิกประสบปัญหา และ สหกรณ์ไม่มีการสำรวจความต้องการของสมาชิกในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างจริงจัง และใช้เป็นนโยบายในการดำเนินงาน

1.4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกเสนอแนะความเห็นเห็นว่าสหกรณ์ควรเพิ่มวงเงินกู้ยืม และลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้ต่ำลงมากที่สุด รองลงมาคือ เห็นว่าสหกรณ์ควรจัดสวัสดิการให้สมาชิกเพิ่มขึ้น เช่น การตรวจสุขภาพประจำปี การมอบทุนการศึกษาให้บุตรหลานสมาชิก การให้ค่าใช้จ่ายเพื่อดูแลผู้สูงอายุ เห็นว่าสหกรณ์ควรมีเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตร และจัดทำแปลงสาธิตเกษตรเพื่อให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่สมาชิก เห็นว่าสหกรณ์ควรรับซื้อผลผลิตด้านการเกษตรในราคาที่สูงกว่าท้องตลาด และเห็นว่สหกรณ์ควรหาสินค้าอื่น ๆ ที่ใช้ในชีวิตรประจำวันมาจำหน่ายร่วมด้วย ตามลำดับ

1.5 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์

1.5.1 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ จำแนกตามสภาพทั่วไปของสมาชิก

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกที่มีเพศต่างกัน มีอายุต่างกัน มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีรายได้ต่างกันมีผลต่อระดับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ไม่แตกต่างกัน หากจำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก พบว่า สมาชิกที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ต่างกัน มีผลต่อระดับบทบาทของ

สหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

1.5.2 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิก

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกที่มีการร่วมทำธุรกิจสินเชื่อและธุรกิจขายผลผลิต การเกษตรให้กับสหกรณ์ แตกต่างกัน มีผลต่อระดับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สำหรับการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจซื้อวัสดุอุปกรณ์การเกษตรกับสหกรณ์ ไม่แตกต่างกัน หากจำแนกตามธุรกิจ พบว่า สมาชิกที่มีการร่วมทำธุรกิจรับฝากเงินกับสหกรณ์และการเข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหาด้านหนี้สิน มีผลต่อระดับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในด้านเศรษฐกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่ในด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง บทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ ประเด็นสำคัญที่ได้พบจากผลการศึกษา ผู้ศึกษาได้นำมาอภิปราย โดยมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาอ้างอิง เพื่อสนับสนุนหรือขัดแย้ง ดังนี้

2.1 สภาพทั่วไปของสมาชิก

ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของสมาชิกผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุอยู่ระหว่าง 41 - 50 ปี มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,001 – 7,000 บาท ระยะเวลาการเป็นสมาชิก 10 – 15 ปี

2.2 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการทำธุรกิจกับสหกรณ์

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ร่วมทำธุรกิจสินเชื่อกับสหกรณ์ โดยกู้เงินระยะสั้นและระยะปานกลาง ร่วมทำธุรกิจเงินรับฝากกับสหกรณ์ โดยเป็นการฝากออมทรัพย์เพื่อถอน ร่วมทำธุรกิจซื้อวัสดุอุปกรณ์การเกษตรกับสหกรณ์โดยซื้อเป็นเงินสด เข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินของสหกรณ์ และสมาชิกขายผลผลิตทางการเกษตรให้กับบุคคลภายนอกมากกว่าสหกรณ์ ผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ว่า สมาชิกของสหกรณ์มีส่วนร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากได้รับผลประโยชน์จากสหกรณ์ในรูปของความช่วยเหลือด้านการเงิน เช่น เงินปันผล เงินเฉลี่ยคืน ดังนั้น สหกรณ์จึงควรจูงใจให้สมาชิกมีการร่วมทำธุรกิจและร่วมทำ

กิจกรรมกับสหกรณ์ให้มากขึ้น เช่น รับผิดชอบต่อผลผลิตของสมาชิกในราคาที่สูงกว่าตลาด มีการประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมให้กับสมาชิกได้มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กรรณิการ์ อินทรทิพย์ (2544:38) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเวียงชัย จำกัด ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์มีบทบาทการดำเนินงานของสหกรณ์ในการตอบสนองความต้องการของสมาชิกด้านธุรกิจสินเชื่อ โดยผู้ทั้งระยะสั้นและระยะปานกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อการผลิตในขณะเดียวกันในธุรกิจซื้อพบว่าส่วนใหญ่สมาชิกซื้อสินค้าประเภทวัสดุอุปกรณ์การเกษตรโดยมีสาเหตุในการซื้อคือต้องการเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจและต้องการอุดหนุนสหกรณ์ ในธุรกิจขายพบว่า สมาชิกเกือบครึ่งหนึ่งนำผลผลิตข้าวและข้าวโพดมาจำหน่ายให้สหกรณ์ เช่นเดียวกับธุรกิจออมทรัพย์พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่นำเงินมาฝากกับสหกรณ์เนื่องจากพอใจกับดอกเบี้ยที่สหกรณ์จ่าย สำหรับการศึกษ้อบรมและส่งเสริมอาชีพนั้นพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ได้รับการบริการข่าวสารทางการเกษตรจากสหกรณ์โดยประธานกลุ่มเป็นผู้ให้ข่าวสาร และสมาชิกมีความรู้ในเรื่องหลักสหกรณ์โดยวิธีการประชุมจากประธานกลุ่ม

2.3 ระดับของบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์

2.3.1 การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์มีบทบาทการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจของสมาชิก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสหกรณ์มีนโยบายช่วยเหลือสมาชิกที่ประสบปัญหาหนี้สินและสนับสนุนสมาชิกเพื่อให้มีรายได้ที่เพิ่มขึ้น มีรายจ่ายในการประกอบอาชีพลดลง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จากการเป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพของสมาชิก จากธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ ทำให้สมาชิกสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพ สามารถรักษากรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกินและเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกเอง รวมถึงทำให้สมาชิกมีวัตถุประสงค์ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตจากธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย มีความมั่นคงทางการเงินจากการออมเงินกับสหกรณ์ ผ่านธุรกิจรับฝากเงินของสหกรณ์ ผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ว่า การแสดงบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจมีบทบาทมากในการทำให้คุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจของสมาชิกดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2552) ที่ได้กล่าวถึงบทบาททางด้านเศรษฐกิจของสหกรณ์การเกษตร ว่า สหกรณ์การเกษตรมีบทบาทสำคัญในการช่วยปลดปล่อยหนี้สินของชาวบ้านเกษตรกรหรือสมาชิกให้น้อยลงหรือหมดไปขณะเดียวกันก็ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต ซึ่งสามารถสรุปบทบาททางเศรษฐกิจได้ ดังนี้

- 1) ช่วยให้เกษตรกรสามารถรักษาหรือยึดหน้าวงกรรมสิทธิ์ที่ดินไว้ได้
- 2) ช่วยเหลือจัดหาเงินทุนให้เกษตรกรหรือสมาชิกสหกรณ์กู้ยืมไปลงทุนประกอบอาชีพในอัตราดอกเบี้ยต่ำ
- 3) ช่วยส่งเสริมออมทรัพย์ในหมู่สมาชิก เป็นการประหยัดและสะสมทุนเพื่อการผลิตในคราวต่อไป
- 4) อำนวยความสะดวกและจัดหาอุปกรณ์ในการผลิตมาจำหน่ายให้แก่สมาชิกในราคาต่ำ
- 5) ช่วยเหลือในการรวบรวมผลิตผลการเกษตรมาจำหน่ายให้ได้ราคาดีและดีงราคาผลิตผลการเกษตรในท้องถิ่นให้สูงขึ้นทำให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น
- 6) แนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพและมาตรฐานที่ตลาดต้องการเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตให้สูงขึ้น
- 7) ยกมาตรฐานความเป็นอยู่ของเกษตรกรและประเทศชาติเป็นส่วนร่วมให้สูงขึ้น

2.3.2 การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคม

ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์มีบทบาทการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคมของสมาชิก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีกิจกรรมที่มีบทบาทมากที่สุด คือ กิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมแบบประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้งคณะกรรมการฯ การเสนอความเห็นในที่ประชุมใหญ่ การแจ้งให้สมาชิกได้รับทราบเพื่อเข้าร่วมการประชุมกลุ่มหรือการประชุมใหญ่ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สหกรณ์ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคมที่ชัดเจน ไม่มีความเด่นชัดในด้านการปฏิบัติ หรือสมาชิกส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมดังกล่าวไม่มากนัก ไม่ว่าจะเป็กิจกรรมของสหกรณ์ที่ช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ในสังคม ทำให้สภาพความเป็นอยู่ของสังคมดีขึ้น การก่อให้เกิดความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สหกรณ์มีส่วนร่วมให้การสนับสนุน ช่วยเหลือชุมชน เช่น วัด มัสยิด โรงเรียน หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ และสหกรณ์มีส่วนช่วยทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งพึ่งตนเองและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สหกรณ์มีบทบาทอยู่ในระดับน้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ ประคอง งามศิริศักดิ์ (2550) ที่กล่าวถึงบทบาทของสหกรณ์การเกษตรในการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาชนบทในการพัฒนาสังคม ว่า สหกรณ์เป็นสถาบันทางสังคมและสถาบันทางการศึกษา เป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชนส่งเสริมให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ทั้งเรื่องการสหกรณ์ ความรู้ในวิชาการด้านอื่น ๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ กระจายข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ การรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในชุมชน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นองค์กรที่

ให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมและการสาธารณสุขประโยชน์แก่สมาชิก เพราะผลประโยชน์จากการดำเนินงานของสหกรณ์ต้องจัดสรรไว้เป็นทุนสำรอง และเงินทุนอื่นส่วนหนึ่งซึ่งจะไม่นำมาแบ่งปันกันแต่กันไว้ใช้เพื่อส่วนรวม และการขยายกิจการสำหรับบริการสมาชิกช่วยเหลือสมาชิก และชุมชนที่มีความเดือดร้อน

2.4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์

2.4.1 ปัญหาอุปสรรคของบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคของสหกรณ์ในพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก สหกรณ์มีสวัสดิการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตน้อย ไม่มีเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตร ทำให้ไม่สามารถแนะนำส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรได้ ไม่ได้จัดทำฐานข้อมูลสมาชิก ทำให้ไม่ทราบสภาพความเป็นอยู่ของสมาชิก เพื่อช่วยเหลือเมื่อสมาชิกประสบปัญหา และสหกรณ์ไม่มีการสำรวจความต้องการของสมาชิกในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างจริงจัง และใช้เป็นนโยบายในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ออบ นาเคจัต (2549) นักสหกรณ์แห่งชาติสาขาวิชาการสหกรณ์ปี 2543 ที่ได้เสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของรัฐบาล และสหกรณ์การเกษตร ว่า สหกรณ์ภาคเกษตร จะต้องมีการมีข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกเกี่ยวกับที่ดิน แรงงาน ทุน และการจัดการ รายได้ รายจ่าย พืชที่ปลูก สัตว์ที่เลี้ยง และอาชีพเสริมของแต่ละครัวเรือน เกษตรกรสมาชิก แนะนำให้สมาชิกไม่แบ่งแยกที่ดินเกษตรทำนาให้แก่ลูกหลานควรให้ใช้ที่ดินรวมกันแล้วแบ่งรายได้ตามสัดส่วนที่ยุติธรรม และใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัดหรือรายได้ ประชาชาติสาขาจังหวัดเป็นข้อมูลรายได้ต่อคนต่อปีของจังหวัด การสำรวจรายได้รายจ่ายของสมาชิกสหกรณ์ภาคเกษตรจะได้ข้อมูลนี้แสดงว่าสมาชิกสหกรณ์มีรายได้ต่ำกว่าหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั้งจังหวัดดังกล่าวเพียงใดหรือไม่ เพื่อวางแผนเพิ่มรายได้ของมวลสมาชิก

2.4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกเสนอแนะความเห็นเห็นว่าสหกรณ์ควรเพิ่มวงเงินกู้ยืมและลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้ต่ำลงมากที่สุด รองลงมาคือ เห็นว่าสหกรณ์ควรจัดสวัสดิการให้สมาชิกเพิ่มขึ้น และเห็นว่าสหกรณ์ควรรหาสินค้าอื่น ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันมาจำหน่ายร่วมด้วยตามลำดับ

2.5 เปรียบเทียบเปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์

2.5.1 เปรียบเทียบเปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น

จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ จำแนกตามสภาพทั่วไปของสมาชิก

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกที่มีเพศต่างกัน มีอายุต่างกัน มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีรายได้ต่างกันมีผลต่อระดับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ไม่แตกต่างกัน แต่หากจำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก พบว่า สมาชิกที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ต่างกัน มีผลต่อระดับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนียน คำมูลศรี (2536: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ พบว่า เพศ เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านการอยากร่วมพัฒนาและการพาผู้คุณธรรม อายุ มีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านอาหาร การศึกษา และอนามัย ตัวแปรด้านจำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้ แหล่งข้อมูลข่าวสาร กลุ่มเศรษฐกิจในท้องถิ่น จำนวนที่ดินที่ถือครอง และการกู้ยืมเงิน เป็นตัวแปรที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต

2.5.2 เปรียบเทียบบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ จำแนกตามการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิก

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกที่มีการร่วมทำธุรกิจสินเชื่อและธุรกิจขายผลผลิตการเกษตรให้กับสหกรณ์ แตกต่างกัน มีผลต่อระดับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สำหรับการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจซื้อวัสดุอุปกรณ์การเกษตรกับสหกรณ์ ไม่แตกต่างกัน หากจำแนกตามธุรกิจ พบว่า สมาชิกที่มีการร่วมทำธุรกิจรับฝากเงินกับสหกรณ์และการเข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหาด้านหนี้สิน มีผลต่อระดับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในด้านเศรษฐกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่ในด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณิการ์ อินทรทิพย์ (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเวียงชัย จำกัด อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อธุรกิจด้านต่างๆ ได้แก่ ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจออมทรัพย์ ธุรกิจขายการศึกษาอบรมและการส่งเสริมอาชีพ ธุรกิจซื้อ ตามลำดับ ซึ่งความพอใจในแต่ละบทบาทแตกต่างกันตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ในระดับความเชื่อมั่น 0.01

สำหรับบทบาทการดำเนินงานของสหกรณ์ในการตอบสนองความต้องการของสมาชิกด้านธุรกิจสินเชื่อพบว่า สมาชิกกู้เงินจากสหกรณ์ โดยกู้ทั้งระยะสั้นและระยะปานกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อการผลิต ในธุรกิจซื้อพบว่าส่วนใหญ่สมาชิกซื้อสินค้าประเภทวัสดุอุปกรณ์การเกษตร โดยมีสาเหตุในการซื้อคือต้องการเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจและต้องการอุดหนุนสหกรณ์ ในธุรกิจขายพบว่า สมาชิกเกือบครึ่งหนึ่งนำผลผลิตข้าวและข้าวโพดมาจำหน่ายให้สหกรณ์ เช่นเดียวกับธุรกิจออมทรัพย์พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่นำเงินมาฝากกับสหกรณ์เนื่องจากพอใจกับดอกเบี้ยที่สหกรณ์จ่าย สำหรับการศึกษ้อบรมและส่งเสริมอาชีพนั้นพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ได้รับการบริการข่าวสารทางการเกษตรจากสหกรณ์โดยประธานกลุ่มเป็นผู้ให้ข่าวสาร และสมาชิกมีความรู้ในเรื่องหลักสหกรณ์โดยวิธีการประชุมจากประธานกลุ่ม

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่อง บทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ มีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกให้มีบทบาทมากยิ่งขึ้นและตรงกับความต้องการของสมาชิก ดังต่อไปนี้

3.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

3.1.1 ผู้บริหารของสหกรณ์สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ที่ตรงกับความต้องการของสมาชิกสหกรณ์ ดังนี้

(1) การปรับปรุงบทบาทของสหกรณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ มีการให้ความรู้ ความเข้าใจหลักการของความร่วมมือกัน การรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไขปัญหา เพื่อให้สมาชิกมีความเข้าใจ ตั้งใจและพยายามมีส่วนร่วมในธุรกิจของสหกรณ์ในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกิจสินเชื่อ ควรมีการขยายวงเงินให้เหมาะสมกับความต้องการของสมาชิก การจัดหาสินค้าอุปโภคบริโภคมาจำหน่ายในสหกรณ์ การรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรจากสมาชิก ในราคาที่สูงกว่าท้องตลาดหรือการออมทรัพย์เพื่อจูงใจให้สมาชิกมาทำธุรกิจกับสหกรณ์มากขึ้น รวมถึงเป็นการส่งเสริมนิสัยการออมให้กับสมาชิกเพื่อให้มีระดับคุณภาพชีวิตที่ดีมากยิ่งขึ้น

(2) การปรับปรุงบทบาทของสหกรณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคม มีการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการบริหารและวางแผนในการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรได้ตรงตามความต้องการ และจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างสมาชิกสหกรณ์กับเจ้าหน้าที่สหกรณ์โดยสอดแทรกกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ รวมถึงศีลธรรมจรรยาอันดี โดย

อาจจะจัดในรูปแบบของกีฬา การออกไปให้ความรู้แก่สมาชิกสหกรณ์ การเปิดโอกาสให้ซักถามในที่ประชุมใหญ่ และการนำสหกรณ์เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เช่น มอบทุนให้กับชุมชน สร้างสิ่งของสาธารณประโยชน์ เพื่อเป็นการช่วยสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนและสังคมมากขึ้น

(3) การจัดจ้างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของสหกรณ์เพื่อให้บริการคำแนะนำในการประกอบอาชีพแก่สมาชิกโดยตรง แต่ถ้าสหกรณ์ยังไม่พร้อมในการจัดจ้างเจ้าหน้าที่ดังกล่าว สหกรณ์อาจขอความร่วมมือจากสำนักงานเกษตรอำเภอหรือหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องที่อยู่ใกล้เคียง ในการขอความร่วมมือในการส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตรแก่สมาชิกสหกรณ์ได้

(4) ประสานงานกับหน่วยราชการอื่น ๆ เช่น สำนักงานส่งเสริมการเกษตร สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ หรือโรงพยาบาล สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชนในอำเภอ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท เช่น การส่งเสริมและรณรงค์ให้สมาชิกทำบัตรสุขภาพกับโรงพยาบาล การร่วมกลุ่มสมาชิกจัดตั้งธนาคารยาสัตว์ในการให้บริการตรวจโรคสัตว์ เป็นต้น จะทำให้สมาชิกและประชาชนทั่วไปเกิดความภาคภูมิใจ เกิดความศรัทธาและความเลื่อมใสในงานสหกรณ์มากยิ่งขึ้น

3.1.2 สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น

สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบของการส่งเสริมสหกรณ์ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์นำไปใช้ในการพัฒนาสหกรณ์อื่นต่อไปได้ เช่น ใช้แบบการประเมินคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์เป็นมาตรฐานในการวัดความสำเร็จของสหกรณ์นั้น ๆ เป็นต้น

3.2 ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ในด้านมิติต่าง ๆ เช่น ด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา หรือด้านสวัสดิการ เพื่อนำมาพัฒนาบทบาทของสหกรณ์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกต่อไป



บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2540) *การสหกรณ์ในประเทศไทย* กรุงเทพมหานคร
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
..... (2540) *สารสนเทศสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร* คืบคืบวันที่ 30 มกราคม 2557
จาก <http://www.cpd.go.th>
- (2540) *ความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์* คืบคืบวันที่ 30 มกราคม 2557 จาก
<http://webhost.cpd.go.th/rlo/>
- กรณีการ อินทรทิพย์ (2544) *ความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์ที่มีต่อบทบาทของสหกรณ์
การเกษตรเวียงชัย จำกัด อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย มหาวิทยาลัยแม่โจ้*
- เกียรติภูมิ จินดาวงศ์ (2536) *การดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรพญาเม็งราย จำกัด ตามการ รับรู้
ของสมาชิกสหกรณ์ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*
- คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2552) *แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสหกรณ์การเกษตร
ในการพัฒนาชนบท* คืบคืบวันที่ 30 มกราคม 2557 จาก <http://master-coop.eco.ku.ac.th>
- จริยา วิรัชกุล และ อัมพน ห่อนาค (2553) *สหกรณ์การเกษตรเพื่อแก้ปัญหาชนบท ในวารสาร
แก่นเกษตร ปี 2553 ฉบับที่ 79 หน้า 185 (กรกฎาคม – สิงหาคม 2553)*
- จุฑามาศ บาระมิชัย (2553) *สหกรณ์การเกษตรเพื่อแก้ปัญหาชนบท ใน วารสารแก่นเกษตร
ปี 2553 ฉบับที่ 79 หน้า 186 (กรกฎาคม – สิงหาคม 2553)*
- ณรงค์ศักดิ์ ทาเกิด (2543) *คุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ในโครงการหมู่บ้านสหกรณ์สันกำแพง
กิ่งอำเภอมะอูน จังหวัดเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*
- ตะติยาวัฒน์ สุวรรณศรี (2547) *บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต่อการ
ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีอำเภอมืองจังหวัด
นครราชสีมา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*
- ถวิล ธาราโกชน (2532) *จิตวิทยาสังคม พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร โอ.เอส. พรินต์ติ้งเฮาส์*
- ถวิล เลิศประเสริฐ (2523) *วิสาหกิจสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย*
- นรินทร์พร จุลมนต์ (2542) *การสหกรณ์เบื้องต้น กรุงเทพมหานคร สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา*

- เนียน คำมูลตรี (2536) *สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิก สหกรณ์การเกษตร : ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์การเกษตรอากาศอำนวย จำกัด อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสกลนคร* ค้นคืนวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2557 จาก http://www.tkc.go.th.thesis/abastrct.asp?item_id=4213
- บุญมี จันทร์วงศ์ (2543) *รายงานการวิจัยเรื่องระบบสหกรณ์กับการพัฒนาประชาธิปไตย กรุงเทพมหานคร ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย*
- ประคอง งามสิริศักดิ์ (2550) *บทบาทสหกรณ์ภาคเกษตรของจังหวัดอุดรธานีในการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสมาชิก มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*
- ประเวศ ะสี (2545) *ภูมิปัญญา กระบวนทัศน์ใหม่ และจินตนาการใหม่* กรุงเทพมหานคร สถาบันปริทัศน์ พนมยงค์
- พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 127 ตอนที่ 26 ก หน้า 4
- พวงเงิน ธนะภูมิ วัลลภ ลำพวย และสมชาย คะนิงบุตร (2540) *บทบาทที่เหมาะสมของ สหกรณ์อำเภอ กรุงเทพมหานคร กรมส่งเสริมสหกรณ์*
- พสุ สัตถาภรณ์ (2533) *การบริหารงานสหกรณ์* กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- ยุทธ ไถยวรรณ (2546) *สถิติเพื่อการวิจัย* กรุงเทพมหานคร ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ
- วรเทพ ไททยาวิโรจน์ (2550) *มาตรวัดความสุขของเกษตรกร กรมตรวจบัญชีสหกรณ์*
- ศิริ ฮามสุโพธิ์ (2543) *ประชากรศึกษา* กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- สำนักงานคณะกรรมการสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549) *สรุปสาระสำคัญของ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ* ค้นคืนวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2557 จาก <http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p10/plan10/data%2010>.
- สหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด (2556) *รายงานประจำปีของสหกรณ์ ปี 2556* สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น
- สะอาด แก้วเกษ (2546) *การดำเนินธุรกิจในรูปแบบสหกรณ์* เอกสารประกอบการบรรยาย โครงการฝึกอบรมทางไกล Mini MBA การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ กรมส่งเสริมสหกรณ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อยู่ สมานมิตร (2549) *บทความนักสหกรณ์แห่งชาติ* หนังสือที่ระลึกงานวันสหกรณ์แห่งชาติ ปี 2549 (90 ปีการสหกรณ์ไทย) เรื่อง สหกรณ์ของพ่อ หน้า 217 – 218 พิชญ์โลก โมเดิร์นการพิมพ์

- อัญชลี เจ็งเจริญ (2549) *บทความนักสหกรณ์แห่งชาติ* หนังสือที่ระลึกงานวันสหกรณ์แห่งชาติปี 2549 (90 ปีการสหกรณ์ไทย) เรื่อง สหกรณ์ของพ่อ หน้า 26 – 28
พินิจ โลก โมเดิร์นการพิมพ์
- อาบ นาคะจัด (2549) *บทความนักสหกรณ์แห่งชาติ* หนังสือที่ระลึกงานวันสหกรณ์แห่งชาติปี 2549 (90 ปีการสหกรณ์ไทย) เรื่อง สหกรณ์ของพ่อ หน้า 215 – 216 พินิจ โลก โมเดิร์นการพิมพ์
- โอภาวดี เข้มทอง (2548) *สหกรณ์ : เครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม* ตำราการฝึกอบรมทางไกลผ่านดาวเทียม หลักสูตร การเพิ่มสมรรถนะนักส่งเสริมสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร กรุงเทพมหานคร กรมส่งเสริมสหกรณ์





ภาคผนวก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง บทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด
ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์

คำแนะนำในการกรอกแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด บทบาทของสหกรณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของสหกรณ์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์

2. แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 บทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์

ตอนที่ 3 ระดับบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์

ตอนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์

3. โปรดอ่านคำชี้แจงก่อนตอบคำถามในแต่ละตอน และขอความกรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ เพื่อนำคำตอบของท่าน ไปใช้เป็นข้อมูลในการสรุปผลการวิจัย และจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ทุกฝ่าย นำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ต่อไป

4. ข้อมูลที่ข้าพเจ้าได้รับ จะนำไปประมวลผลในภาพรวมโดยไม่มีผลกระทบด้านลบต่อตัวท่าน และสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด แต่ประการใดข้าพเจ้า ขอขอบพระคุณทุกท่าน มา ณ โอกาสนี้ ที่ให้ความร่วมมือ และเสียสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้

อัจฉรา จันทร์ดี

นักศึกษาด้านบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต แขนงวิชาสหกรณ์
 สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง บทบาทของสหกรณ์การเกษตรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () ที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อละ 1

คำตอบ

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. อายุ

() 1. ต่ำกว่า 30 ปี	() 2. 31 - 40 ปี
() 3. 41 - 50 ปี	() 4. 51 - 60 ปี
() 5. 61 ปีขึ้นไป	
3. วุฒิการศึกษา

() 1. ประถมศึกษา	() 2. มัธยมศึกษาปีที่ 3
() 3. มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า	() 4. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
() 5. ปริญญาตรี	
4. รายได้

() 1. ต่ำกว่า 3,000 บาทต่อเดือน	() 2. 3,001 – 5,000 บาทต่อเดือน
() 3. 5,001 – 7,000 บาทต่อเดือน	() 4. 7,001 – 10,000 บาทต่อเดือน
() 5. 10,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป	
5. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์

() 1. 1-5 ปี	() 2. 6-10 ปี
() 3. 10-15 ปี	() 4. 16 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิก

6. ในระหว่างปีท่านได้กู้เงินจากสหกรณ์หรือไม่ อย่างไร
- () 1. ไม่ได้กู้ () 2. กู้เงินระยะสั้น
 () 3. กู้เงินระยะปานกลาง () 4. กู้เงินระยะสั้นและปานกลาง
 () 5. กู้เงินระยะยาว
7. ในแต่ละปีท่านได้ฝากเงินกับสหกรณ์หรือไม่
- () 1. ได้ฝากออมทรัพย์ (เพื่อถอน) () 2. ได้ฝากออมทรัพย์พิเศษ
 () 3. ไม่ได้ฝาก () 4. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
8. ท่านได้ซื้อวัสดุอุปกรณ์การเกษตรกับสหกรณ์หรือไม่
- () 1. ซื้อเป็นเงินสด () 2. ซื้อเป็นเงินเชื่อ
 () 3. ซื้อเชื่อในโครงการส่งเสริมการเกษตร () 4. ไม่ได้ซื้อ
9. ที่ผ่านมามีท่านได้เข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหาน้ำดินนอกระบบหรือโครงการปรับปรุงโครงสร้างนี้กับสหกรณ์หรือไม่
- () 1. ได้เข้าร่วมโครงการ () 2. ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ
 () 3. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
10. ท่านขายผลผลิตทางการเกษตรให้กับสหกรณ์หรือไม่
- () 1. ขาย () 2. ไม่ได้ขาย
11. หากสหกรณ์หรือในหมู่บ้านท่านมีกิจกรรมเกี่ยวกับส่วนรวมท่านเข้าร่วมหรือไม่
- () 1. เข้าร่วมทุกครั้ง () 2. เข้าร่วมเป็นบางครั้ง
 () 3. ไม่เคยเข้าร่วมเลย () 4. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลบทบาทของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต
ของสมาชิกสหกรณ์

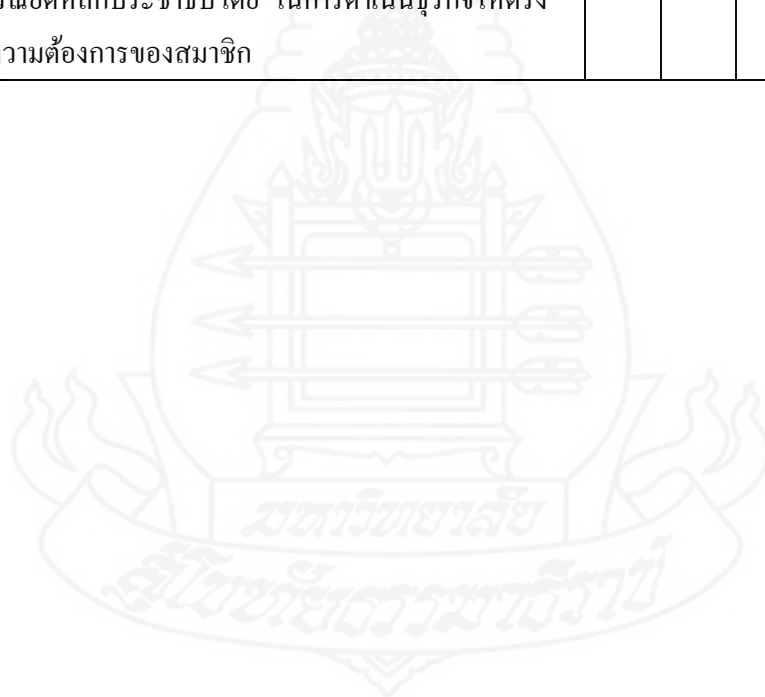
คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ระดับบทบาทของสหกรณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต
โดยกำหนดให้

ระดับ 5 = มีบทบาทมากที่สุด ระดับ 4 = มีบทบาทมาก ระดับ 3 = มีบทบาทปานกลาง
ระดับ 2 = มีบทบาทน้อย ระดับ 1 = มีบทบาทน้อยที่สุด

ข้อ ที่	บทบาทของสหกรณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของสมาชิกสหกรณ์	ระดับบทบาทของสหกรณ์				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
	บทบาทการพัฒนาคุณภาพชีวิต : ด้านเศรษฐกิจ					
1	สหกรณ์ช่วยให้ท่านมีที่ดินทำกิน และสามารถรักษาหรือยึด หน่วยงานสิทธิที่ดินไว้ได้					
2	สหกรณ์เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ ของท่าน โดยมีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าการกู้ยืมเงินจากแหล่ง เงินทุนอื่น					
3	สหกรณ์ทำให้ท่านมีรายได้จากการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น และมีสภาพที่อยู่อาศัยดีขึ้น					
4	การเป็นสมาชิกสหกรณ์ทำให้ท่านมีรายจ่ายในการประกอบ อาชีพและการดำเนินชีวิตลดลง					
5	สหกรณ์มีการส่งเสริมการออมทรัพย์และทำให้ท่านมีเงิน เก็บออมในอนาคต					
6	สหกรณ์รับซื้อผลผลิตทางการเกษตรหรือจากการประกอบ อาชีพจากท่านในราคาที่เป็นธรรม					

ข้อ ที่	บทบาทของสหกรณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของสมาชิกสหกรณ์	ระดับบทบาทของสหกรณ์				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
	บทบาทการพัฒนาคุณภาพชีวิต : ด้านเศรษฐกิจ					
7	สหกรณ์มีระบบการชั่ง ตวง วัด ที่โปร่งใส เชื่อสัจย์ ยุติธรรม ในการรับซื้อผลิตผลทางการเกษตร					
8	การเป็นสมาชิกสหกรณ์สามารถลดต้นทุนในการผลิตทางการเกษตรและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรได้					
9	สหกรณ์มีการแนะนำส่งเสริมให้ผลิตสินค้าเกษตรให้ได้คุณภาพและมาตรฐานที่ตลาดต้องการ					
10	สหกรณ์มีโครงการให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิก เวลาที่ประสบภัยธรรมชาติต่าง ๆ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง					
11	สหกรณ์มีโครงการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ช่วยลดปัญหาหนี้สินนอกระบบของสมาชิกได้					
	บทบาทการพัฒนาคุณภาพชีวิต : ด้านสังคม					
1	วิธีการร่วมมือกันแก้ปัญหาของสหกรณ์ ช่วยให้เกิดความสามัคคีในหมู่สมาชิก					
2	กิจกรรมของสหกรณ์ก่อให้เกิดความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม					
3	สหกรณ์ช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ในสังคม ทำให้สภาพความเป็นอยู่ของสังคมดีขึ้น					
4	สหกรณ์มีส่วนร่วมให้การสนับสนุน ช่วยเหลือชุมชน เช่น วัด มัสยิด โรงเรียน หน่วยงาน และองค์กรอื่น ๆ					
5	สหกรณ์มีส่วนช่วยทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง พึ่งตนเอง และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน					

ข้อที่	บทบาทของสหกรณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของสมาชิกสหกรณ์	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	บทบาทการพัฒนาคุณภาพชีวิต : ด้านสังคม					
6	สหกรณ์จัดให้มีการประชุมให้การศึกษาฝึกอบรม พัฒนา ความรู้ ที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ท่านอย่างสม่ำเสมอ					
7	สหกรณ์ได้แจ้งให้สมาชิกทุกคนทราบ เพื่อเข้าร่วมการ ประชุมใหญ่ หรือเข้าร่วมการประชุมกลุ่มทุกครั้งเมื่อ สหกรณ์ได้มีการจัดการประชุม					
8	กิจกรรมของสหกรณ์ เป็นการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรม ตามแบบประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้งคณะกรรมการฯ การเสนอความคิดเห็นในที่ประชุมใหญ่					
9	สหกรณ์ยึดหลักประชาธิปไตย ในการดำเนินธุรกิจให้ตรง ตามความต้องการของสมาชิก					



ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของสหกรณ์การเกษตรเมืองขอนแก่น จำกัด ในการพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ และข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ระดับปัญหาและอุปสรรคของบทบาทสหกรณ์ ในการ
พัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์ โดยกำหนดให้

ระดับ 5 = มีปัญหามากที่สุด ระดับ 4 = มีปัญหามาก ระดับ 3 = มีปัญหาปานกลาง

ระดับ 2 = มีปัญหาน้อย ระดับ 1 = มีปัญหาน้อยที่สุด

ข้อ ที่	ปัญหาและอุปสรรคของบทบาทสหกรณ์ ในการพัฒนา คุณภาพชีวิตสมาชิกสหกรณ์	ระดับของปัญหาและอุปสรรค				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1	สหกรณ์ไม่มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตร ทำให้ไม่สามารถ แนะนำส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรได้					
2	สหกรณ์ไม่มีฐานข้อมูลสมาชิก ทำให้ไม่ทราบสภาพความ เป็นอยู่ของสมาชิก เพื่อช่วยเหลือเมื่อสมาชิกประสบปัญหา					
3	สหกรณ์ไม่มีการสำรวจความต้องการของสมาชิกในการ พัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างจริงจัง และใช้เป็นนโยบายในการ ดำเนินงาน					
4	สหกรณ์มีสวัสดิการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตน้อย					
5	อื่น ๆ โปรดระบุ (1).....					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามของท่าน

นางสาวอัจฉรา จันทร์ดี ผู้ศึกษา

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวอัจฉรา จันทร์ดี
วัน เดือน ปีเกิด	16 ตุลาคม 2528
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต(เศรษฐศาสตร์สหกรณ์) มหาวิทยาลัยแม่โจ้
สถานที่ทำงาน	สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น
ตำแหน่ง	นักวิชาการสหกรณ์ปฏิบัติการ

